

Vad anser lärare från olika skolformer om museers programverksamhet för skolan?

En fokusgruppsundersökning i tre svenska städer

Uppdragets bakgrund & genomförande

Riksantikvarieämbetet (RAÄ) har låtit genomföra en fokusgruppsundersökning för att få större kunskap om hur lärare i olika skolformer uppfattar museers programverksamhet för skolan. Detta är en del i Riksantikvarieämbetets arbete med ett regeringsuppdrag för att kartlägga kulturarvsarbetets betydelse för skolväsendet samt att främja samverkan mellan skolväsendet och kulturarvsinstitutionerna (Ku2017/02184/KL). Arbetet omfattar flera delprojekt, varav detta är ett.

RAÄ har genomfört initiala kartläggningar som visar att det ofta är samma lärare som återkommer till museerna och som deltar i olika samarbeten. Den uppföljning som museer har för att få återkoppling på sin skolverksamhet sker ofta i anslutning till besök på museet. Detta innebär att det saknas kunskap om hur lärare som inte söker sig till museer uppfattar utbudet och möjligheten att använda museer som ett pedagogiskt komplement till undervisningen i klassrummet.

Projektet undersökte vad som skulle få fler lärare att ta del av museernas utbud och vilka hinder som kan undanröjas för att göra museer mer attraktiva att besöka för skolklasser. Kunskapen behövs för att RAÄ ska kunna arbeta för en ökad samverkan mellan museer och skolväsende på en strukturell nivå. Rapporten kommer att användas av RAÄ som ett underlag för åiterrapportering av uppdraget till regeringen. Den ska också utgöra ett underlag för att ta fram förslag på hur samverkan mellan museer och skolväsendet kan stärkas och utvecklas framöver.

I projektet hölls sju fokusgrupper med lärare från olika skolformer: förskolan, grundskolans årskurs 1–5, grundskolans årskurs 6–9, gymnasieskolan samt en grupp med lärare från både grund- och gymnasiesärskolan. Dessa hölls i februari och mars 2019.

För att få en geografisk spridning genomfördes fokusgrupper i Stockholm, Västerås och Malmö. Innan gruppen träffades skulle deltagarna genomföra ett besök på museet eller genomföra en förberedande uppgift kopplad till museers skolprogram. I projektet har sex museer deltagit aktivt, men fler museer än så har lyfts under fokusgrupperna.

Rapportens disposition

Rapporten inleds med en presentation av studiens slutsatser. Därpå följer kapitlet *Övergripande resultat & analys* som beskriver generella likheter och skillnader mellan de olika grupperna och vilken förbättringspotential som finns. Syftet är att läsaren snabbt ska kunna få en bild av resultaten från fokusgrupperna.

I kapitlet *Detaljerat resultat från respektive fokusgrupp* presenteras mer utförliga resultat från varje individuell grupp tillsammans med citat från intervjuerna.

Innehållsförteckning

Studiens slutsatser	4
1. Övergripande resultat & analys	
Vad tycker lärare om museer?	6
<i>Allmän syn på museer</i>	
<i>Syfte och funktion med museibesök</i>	
Vad vet lärare om skolprogrammen?	8
<i>Kunskap om museers skolprogram</i>	
<i>Informationen som rör skolprogrammen</i>	
Museers presentation av sina skolprogram	9
<i>Tankar kring presentation av skolprogram</i>	
Museers funktion i undervisningen	10
<i>Museers roll</i>	
Vilka problem ser lärare med museibesök?	11
<i>Identifierade problem</i>	
<i>Möjliga lösningar</i>	
Alternativ samverkan mellan museer och skolor	13
<i>Studielåda</i>	
<i>Skypevisning</i>	
<i>Workshop med lärare</i>	
<i>Fördelar med alternativ samverkan</i>	

2. Detaljerade resultat från respektive grupp	
Likheter och skillnader mellan grupper	15
Förskolan - Västerås	16
Grundskolan åk. 1-5 - Stockholm	21
Grundskolan åk. 6-9 - Malmö	27
Gymnasieskolan - Stockholm	34
Grund- och gymnasiesärskolan - Stockholm	38
Alternativ samverkan - Västerås	44
Museers informationssidor - Malmö	50

Studiens slutsatser

Allmän syn på museer

Generellt var undersökningens deltagare positiva till museer, men ett fåtal ansåg att museiverksamheten inte var relevant för deras ämne. Otillräcklig marknadsföring av museernas skolprogram lyftes som en potentiell orsak till lärares bristande kunskap och intresse för museer. Museernas främsta styrka ansågs vara att de aktiverar flera sinnen och att många museipedagoger har en djup erfarenhet av sina områden.

Syfte och funktion med museibesök

Lärare för yngre barn såg främst museibesök som en utflyktsaktivitet medan lärare för de högre årskurserna såg besök som ett sätt för elever att höja sin kunskapsnivå. De kan då antingen fungera som en introduktion till ett ämne eller som ett sätt att befästa kunskap och skapa en större förståelse för ett ämne. Museibesök kan även lära elever att hantera miljöombyten och introducera elever till samhällsfunktioner som de kanske inte nyttjar privat.

Kunskap om museers skolprogram

Många deltagare upplevde att det fanns en låg kunskap om skolprogram bland deras kollegor. Lärare för yngre åldrar och var osäkra på om museer hade något att erbjuda dem. Det fanns deltagare som ansåg att det var svårt att utläsa nyttan av ett museibesök.

Tankar kring presentation av skolprogram

Deltagare som tittat på museers hemsidor vittnade om en stor variation på kvaliteten. Lärarna efterlyste främst detaljerad och konkret information om programmens koppling till läroplanen och praktisk information om besöket.

Efterfrågade förändringar

Deltagare i flera av grupperna önskade att museer kunde tillhandahålla undervisningsmaterial som lärarna kan använda fritt i skolan; till exempel bilder och uppgifter. Lärarna efterlyste också att museer inför varje besök bör ha en dialog med läraren om vilka förkunskaper som eleverna har och vilken språknivå som läraren anser passar klassen. Vidare sade man att museibesök inte behöver vara särskilt långa, men när de är det så bör de innehålla flera olika moment.

Museernas främsta roll ansågs vara att presentera kunskap på sätt som bedömdes vara svårt att uppnå i klassrummet. Främst lyftes möjligheten att känna på föremål fram som en positiv sak med museer.

Identifierade problem

Följande hinder ansågs föreligga för museibesök:

- möjlighet att spendera undervisningstid på museum
- skolledningens inställning
- kostnader för besöken
- okunskap om museers skolprogram
- oklar koppling till läroplanen
- praktiska aspekter – som lokalers tålighet, tillgång till matsäcksrum samt transporten till och från museet.

Möjliga lösningar

För att sänka de hinder som identifierats ansåg lärare att museernas information borde bli tydligare och att man bör arbeta för att museibesök ska kunna vara relevanta för flera ämnen samtidigt. Deltagarna efterlyste även fortbildnings-tillfällen som organiseras av museer och att man tillhandahåller handledningar och material för skol- verksamheten.

1

Övergripande resultat & analys

Vad tycker lärare om museer?

Allmän syn på museer

Generellt upplever fokusgruppsdeltagarna att det finns en positiv syn bland lärare på vad museer har att erbjuda skolor i form av visningar och andra aktiviteter. Ett fåtal deltagare har dock en mer negativ bild av museer och upplever dem som institutioner vars verksamhet inte är relevant för skolans undervisning. En deltagare tror att de lärare som inte har vanan att besöka museer från sin uppväxt är mindre benägna att genomföra skolbesök med sin klass.

Flera deltagare lyfter fram att det bland många lärare finns en låg kunskap och intresse av museer och vad de kan erbjuda skolorna. Vissa deltagare tror att bristande marknadsföring av museerna kan ha lett till att några av deras kollegor har en felaktig bild av vad museerna erbjuder.

Syfte och funktion med museibesök

Den funktion som museerna har för skolorna skiljer sig delvis åt mellan de deltagare som arbetar med yngre respektive äldre elever. Detta relaterar till om lärarna styrs av kunskapskrav eller inte. För deltagare som arbetar med elever i lägre åldrar kan ett museibesök ses som en utflyktsaktivitet, medan lärare som undervisar elever i högre åldrar ser besöken som en del av undervisningen. Då är det ofta viktigt att besöket passar in i läroplanen.

”

”Sen kan ju jag känna som inte är uppväxt i en familj som gått på massa museum, så har ju jag det inte i ryggraden och då blir det ju som du säger att man glömmer bort det. Det är ju så.”

Enligt flera deltagare kan besök och andra aktiviteter kopplade till museer fungera som introduktion till ett nytt ämnesområde. Då fyller museibesöket funktionen att skapa en nyfikenhet och att väcka ett intresse hos elever. Besöket kan då även fungera som ett sätt för läraren att inspireras och hitta nya infallsvinklar i sin undervisning.

Besöket kan också fungera som ett sätt att fördjupa sig i ett visst ämne när eleverna har kunnat tillgodogöra sig vissa kunskaper. Några deltagare ser museer som en möjlighet att ta hjälp av expertkompetens på vissa områden. Genom kompetensen hos museets pedagoger öppnas en möjlighet för eleverna att fördjupa sig på ett område på ett sätt som läraren inte kan erbjuda.

”

”Man kommer dit och så är det kunnigare människor än jag. Det är min definition (av ett museum).”

”

”Jag vill att eleverna ska få ut nånting. Alltså, jag vill att eleverna får nån mersmak, och blir inspirerade. Men också nånting som jag kan ta med mig tillbaka till klassrummet och jobba vidare med, nånting konkret.”

Vad tycker lärare om museer?

Syfte och funktion med besök (forts.)

Deltagarna ger flera exempel på hur museer kompletterar undervisningen i skolan. Man nämner att eleverna får en annan förståelse för ett ämne genom att ta till sig kunskap på andra sätt än vad som är vanligt i klassrummet. Exempelvis anser flera lärare att museimiljön kan bekräfta och stärka elevernas förståelse för det berörda ämnet och vad de har läst om i läroböckerna.

Möjligheten att känna på föremål och att skapa saker med sina händer lyfts som kunskapsfrämjande metoder som ofta inte kan användas i skolmiljö.

De deltagare som undervisar elever med särskilda behov säger att museibesöken utgör tillfällen för eleverna att hantera miljöombyten och andra sociala situationer. För lärare med elever som har annat modersmål än svenska kan besöken innebära en möjlighet att inhämta kunskap på andra sätt än genom klassrumsundervisningen.

Några av lärarna undervisar elever vars familjer inte besöker museer på fritiden. Dessa ser det som skolans skyldighet att visa eleverna vilka möjligheter som finns för att uppleva museer.

En annan deltagare lyfter särskilt att museibesöken kan fungera som tillfällen för uppfostran genom att eleverna får möjlighet att lära sig hur de ska bete sig på ett museum och på resan till och från museet.

”Jag tycker att besöka museum, för mina elever, kan vara något som kan hjälpa dem att skapa den bilden utifrån det som vi har läst i böckerna (...) när man kommer dit och får uppleva det med egna ögon, då får man bekräftelse på det de har föreställt sig i sitt huvud och det de fick höra från guiden.”

”Jag jobbar på en skola där inte många går med sina familjer, så därför är det så viktigt att skolan lämnar skolbyggnaden.”

”Det är vår skyldighet egentligen, att ge dom kultur”

”Jag vill att eleverna ska få ut nånting. Alltså, jag vill att eleverna får nån mersmak, och blir inspirerade. Men också nånting som jag kan ta med mig tillbaka till klassrummet och jobba vidare med, nånting konkret.”

Vad vet lärare om skolprogrammen?

Kunskap om museers skolprogram

En åsikt som återkommer i flera grupper är att det finns för låg kunskap bland lärare om museers skolprogram.

Deltagarna tror att den främsta orsaken till detta är att museer inte marknadsför sig tillräckligt hos skolorna.

Flera säger att de gärna skulle se att museipedagoger hade möjlighet att åka ut till skolorna för att informera om sitt skolprogram. Detta eftersom det finns en risk för att marknadsföringsmaterial som skickas ut till skolorna kan försvinna bland annan reklam. Några deltagare efterlyser att museerna skickar ut information om sin verksamhet i samband med lärarnas planeringsperioder, vilka ofta ligger i början och slutet av terminer.

De förskollärare som deltagit i fokusgrupperna anser att det finns bristande kunskap bland kollegor om vad museer erbjuder grupper med yngre barn. Lärare inom teknik och naturkunskap upplever att museer ofta inte har något program som passar deras ämnen.

Information som rör skolprogrammen

Enligt deltagarna finns det ett antal komponenter som behövs vid information om skolprogrammen för att lärare ska känna sig intresserade.

Lärarna säger att de vill veta saker om besökets praktiska aspekter: Hur länge förväntas aktiviteten pågå? Finns det matsäcksrum på museet? Hur många elever kan vara med per besök? Vad förväntas eleverna göra under besöket? Finns det möjlighet att boka särskild transport till och från museet?

Deltagarna bedömer att ju äldre elever man arbetar med, desto viktigare blir det att museerna informerar om hur olika aktiviteter relaterar till kunskapskrav i läroplanen. Därför önskar många deltagare att det tydligt ska framgå att museerna är medvetna om kunskapskraven och på vilket sätt som skolbesöket relaterar till kraven. Eftersom att många lärare upplever att de har en begränsad tid för undervisning är det viktigt att de vet vad de kan förväntas få ut genom ett museibesök. På grund av begränsad administrativ tid är det även viktigt att nyttan av att besöka museet ska framgå tydligt i informationen.

”

”Jag kommer ju inte spendera en halv dag med att leta igenom 15 olika museers hemsidor för att se vilka visningar de har. Det har jag inte möjlighet till. Risken är att jag inte hittar nåt. Till att börja med, man har begränsad tid. (...) man (skulle) vilja ha museibesök.se så man kan gå in och välja 'jag har en klass på gymnasiet, jag har det här ämnet', det skulle spara jättemycket tid. [skratt och medhåll]. Så man kan välja årskurs och ämne.”

”

”Jag har en ganska negativ bild. Ja, det var därför jag sökte mig hit [till fokusgruppen]. Dels var det att museet är stelt och har sett ut som det gjorde när jag var liten och dels har jag ingen erfarenhet av att nås av information av vad de har att erbjuda förutom de ordinarie utställningarna som jag har lite fördomar om som jag tänker inte är bra eller som inte har attraherat mig som lärare. Men nu vet jag ju lite mer, eftersom min skola hade besök av museipedagoger häromdagen, men det var min grundinställning när jag kom hit att de inte når ut.”

Museers presentation av sina skolprogram

Presentation av skolprogram

En deltagargrupp fick i uppgift att inför fokusgruppsstillfället läsa på om hur några museer presenterar sina respektive skolprogram på internet. Lärarna upplever att det framförallt är två museer som sticker ut positivt : Etnografiska och Hallwylska museet.

Jämfört med andra museer erbjuder dessa två museer information som är mer detaljerad och konkret. Saker som deltagarna lyfter fram som speciellt positivt är en tydlig koppling till årskursernas olika läroplaner och att det finns mycket relevant information om utställningarna.

”

Ja men de skriver ju väldigt bra om vad som passar ihop med olika ämnen. Det märks ju att det är någon som har koll på detta som har gjort den här webbsidan. Inte bara att de har en museipedagog som kan kontaktas utan de har ändå färdiga paket. Och det är bra för ofta kanske man inte har en jätteklar bild av vad man vill ha.

Jag vet att mina kollegor i biologi går ut och mäter fukten i marken med museipedagogen och de tar med sig prover och så. Det hade jag inte en aning om att man kunde göra. Det är bra att se vad som finns att göra. Då vill man ju ha en sida som Etnografiska har.”

Gruppen diskuterar även mer generellt vad lärare vill veta om ett museibesök innan man bestämmer sig för att boka en visning. Det gruppen önskar är:

- information om vilka förberedelser och vilket efterarbete som rekommenderas inför och efter besöket
- praktiska detaljer såsom tid, beskrivning av lokaler, tillgång till matsäcksrum, eventuell transport till och från museet och liknande
- en möjlighet till att besöket kan anpassas efter lärarens behov. Flera deltagare efterfrågar dock även tydliga förslag på vad man skulle kunna göra vid ett besök
- ett mer långsiktigt perspektiv som hjälper lärare att planera hur de kan lägga upp en kurs utifrån ett museibesök eller liknande aktivitet
- möjlighet till att boka besök eller andra aktiviteter direkt på museets webbplats.

Museers funktion i undervisningen

Museers roll

I alla grupper som intervjuas anser man att museibesök har en pedagogisk roll att fylla. Beroende på vilket syfte som läraren ser med museibesöket kan besöket tas upp olika mycket i den reguljära undervisningen före och efter besöket.

Flera av grupperna önskar att museerna tillhandahåller material som lärarna kan använda i undervisningen. Några deltagare efterlyser speciellt material som kan användas inför museibesöket. Besöket anses få en större effekt på eleverna om pedagogen är medveten om elevernas kunskapsnivå. För att säkerställa att elever och pedagog har samma utgångspunkt föreslår lärarna att museerna ger ut förberedande material och stämmer av med läraren om vilken kunskap och vilka uttryck som eleverna bör känna till inför besöket.

Det framkommer även önskemål om att museer producerar videomaterial som elever kan se inför besöket. Lärarna ser flera fördelar med detta: förutom att museet får en möjlighet att introducera eleverna till vad de kommer att lära sig på museet kan videomaterialet även fungera som marknadsföring samt skapa en trygghet hos elever som är ovana vid nya miljöer.

Generellt efterfrågar deltagare en starkare dialog mellan lärare och museer för att försäkra sig om att pedagogen ligger på rätt nivå för eleverna ur såväl språkligt som kunskapsmässigt perspektiv. En dialog möjliggör även för läraren att presentera vad eleverna redan kan och vad läraren vill få ut av besöket.

Flera lärare betonar att ett museibesök inte behöver vara särskilt långt. Med utgångspunkt i den funktion som museibesöket fyller – att ge eleverna en möjlighet att uppleva kunskap genom flera sinnen – tycker flera deltagare att det ofta räcker med 40–60 minuter. Detta minskar även svårigheterna för lärare att hitta tid till att genomföra besöken.

Många deltagare vittnar om att de intryck som elever får vid ett besök tar energi och leder till att de blir ofokuserade om besöket varar för länge. För att behålla fokus föreslår lärarna att museer varvar olika pedagogiska moment under besöket. De möjligheter som identifieras är:

- guidade turer
- egen upptäcktsfärd
- filmvisning
- workshop.

Några deltagare ser möjligheten att aktivera eleverna genom att inkludera någon form av tävlingsmoment i besöket, exempelvis genom att man ska hitta ett föremål. Deltagare lyfter även möjligheten att använda digitala verktyg i större utsträckning än idag.

Flera deltagare ser det som museets roll att presentera kunskap som eleverna kan få en personlig koppling till genom att exempelvis relatera berättandet till karaktärer. Enligt deltagarna är det sedan lärarens uppgift att ta tillvara på dessa personliga erfarenheter när de kommer tillbaka till klassrummet. Då kan läraren utgå från vad eleverna upplevt för att förklara hur de olika sakerna hänger samman och ge eleverna en förståelse för helheten.

Vilka problem ser lärare med museibesök?

Identifierade problem

Fokusgruppsdeltagarna lyfter fram ett antal utmaningar som försvårar för skolor att genomföra besök på museum. Lösningarna på en del av dessa utmaningar bedöms kunna lösas av museer, medan andra står utanför deras direkta makt.

Enligt många deltagare kan det vara besvärligt att transportera elevgrupper till och från museet. Detta bedöms vara ett större hinder för lärare vars skolor är långt ifrån museer, och om personaltätheten på skolan är låg.

En annan utmaning som tas upp av flera deltagare är tidsaspekten. De deltagare som är ämneslärare lyfter att de ofta hamnar i förhandlingssituationer med kollegor, eftersom ett museibesök ofta kräver att lektionstid inte enbart måste tas från det egna ämnet utan även från någon annan lärares ämne. Det kan vara svårt att övertala kollegor att museibesöket ska prioriteras framför lektionstid.

Andra praktiska svårigheter som lyfts fram är en oro för att elever ska störa andra museibesökare, att det inte finns tillräckligt med personal som håller koll på eleverna, att lokalerna är ömtåliga och har föremål som elever riskerar ha sönder samt att det inte ska finnas tillgång till ett rum där klassen kan äta medhavd matsäck.

Skolledningens inställning påverkar i viss utsträckning vilka möjligheter lärare har att besöka museer. Detta gäller framförallt om museibesöket förväntas medföra en betydande kostnad för skolan. Enligt deltagarna kan möjligheterna att delta i avgiftsbelagda aktiviteter vara begränsad.

Som tidigare nämnts spelar även skolprogrammets koppling till skolans läroplaner en stor roll. Det finns en stor skillnad mellan hur museum arbetar med att tydliggöra kopplingen till läroplanen. Några deltagare upplever att den nya läroplanen har minskat möjligheterna att genomföra besök på museer. Om museerna inte kan förklara hur besöket relaterar till läroplanen ser vissa deltagare besöket som slöseri med undervisningstid.

”

”Lite handlar det om den nya läroplanen, där mängden blev så stor att de där små lyxutflykterna man kunde göra, den tiden har krympt.”

Möjliga lösningar

En faktor som skulle lösa en del av de utmaningar som deltagarna lyfter fram är tydligare information från museerna. En funktion som några deltagare efterfrågar är en sökbar databas där museerna samlar alla sina aktiviteter (såsom visningar, stadsvandringar och museilådor). I denna databas tror man att museerna på ett tydligt sätt kan informera om vilka ämnen, årskurser och kunskapskrav som respektive aktivitet kopplar an till. Detta skulle möjliggöra för lärare att snabbt få en överblick över vilka aktiviteter som kan vara intressanta att boka in sig på och även locka lärare som inte har en vana att besöka museer. Deltagare betonar att informationen även bör inkludera om det finns tillgång till matsäcksrum och andra praktiska detaljer kopplade till besöket.

Vilka problem ser lärare med museibesök?

Möjliga lösningar (forts.)

Många lärare efterfrågar utställningar som är gjorda för att elever ska kunna röra sig fritt på museet. Detta gör att lärare inte behöver lägga tid och energi under museibesöket för att "vakta" eleverna så att de inte rör något ömtåligt föremål.

En annan åtgärd som deltagare tror skulle locka få fler lärare till att besöka museer är att museer är flexibla vad gäller storleken på elevgrupper. Några säger att de uppskattar när museer har möjlighet att hålla två visningar till priset av en, vilket möjliggör för större klasser med liten personal att dela upp sin elevgrupp i två besök. Andra lyfter en önskan att museer kan ta emot större elevgrupper vid en och samma visning, eftersom det kan vara svårt utifrån schemat att besöka museet i två omgångar.

Andra önsknings lyfts fram av deltagare är att museibesök ska kunna erbjudas kostnadsfritt och att det bör finnas möjlighet för klasser att resa till och från museerna med särskilda "museibussar", för att slippa resa med kollektivtrafiken.

Flera deltagare nämner att det skulle vara intressant om museerna kunde erbjuda någon form av fortbildning för lärare för att fördjupa samarbetet mellan skolor och museer. Studiedagar lyfts som ett möjligt tillfälle för lärare att genomföra fortbildningar, medan möjligheterna för att delta på fortbildningstillfällen under undervisningstid kan vara begränsade. Fortbildning under kvällar är däremot ingenting som deltagare överlag ställer sig positiva till.

Generellt önskar de deltagande lärarna fler samarbeten med museer för att skapa möjligheter till förståelse om vilka krav som ställs i de olika ämnena.

Deltagarna efterfrågar också att museer kan erbjuda lärare handledning och färdiga planer för undervisningen som relaterar till museibesöket. Man vill gärna att museibesök ska kunna integreras på ett bra sätt i den ordinarie undervisningen, så att besöket inte blir en aktivitet som enbart uppfyller syftet att vara ett utflyktsmål.

Ett annat sätt för skolor att ta del av den kompetens som museerna har är att museer arbetar mer med att komma ut till skolorna. Detta kan exempelvis ske genom att sätta upp en tillfällig utställning i skolans lokaler eller genom en workshop ledd av museets personal. På så sätt blir museerna mer tillgängliga för fler skolor som har små förutsättningar att besöka museerna.

Flera deltagare vittnar om att det kan vara svårt att ta tid från en kollegas undervisning. För att hantera detta problem föreslås att museer tillhandahåller lärarhandledningar som relaterar till besöken och ger exempel på hur andra lärare kan använda elevernas besök i deras ämnen. Därigenom kan problemen med att museibesök genomförs på bekostnad av någon annan lärares undervisningstid dämpas.

Alternativ samverkan mellan museer och skolor

En av grupperna i undersökningen fick en visning av Västmanlands Läns museums studielådor. Konceptet innebär att en lärare kan boka en låda innehållandes skolmaterial och föremål som relaterar till lådans tema. Gruppen hade även studerat andra möjligheter för museer att bidra till skolans verksamhet utan att en klass behöver besöka museet.

Studielåda

Lärarna ser positivt på möjligheten att använda studielådan i klassrummet. De fördelar som diskuteras är att elever genom lådan ges möjlighet att få se och känna på verkliga föremål, vilket kan komplettera den teoretiska undervisningen. Lådan anses kunna bidra till en ny dimension i undervisningen.

Deltagarna i gruppen är lärare för årskurserna 6-9 och betonade att konceptet mycket väl skulle kunna passa deras åldersgrupp, förutsatt att innehållet är anpassat efter målgruppen. För att studielådans fulla potential ska uppnås nämner gruppen vikten av en tydlig lärarhandledning kopplad till lådans innehåll. Det finns även önskemål om att handledningen ska visa hur innehållet relaterar till läroplanen.

Lärarna ser även möjligheten för samma studielåda att användas i flera ämnen, och efterlyser att den information som följer med lådan möjliggör för lärarkollegor att gå ihop och samarbeta runt museilådan utifrån sina respektive ämnen.

Skypevisning

Gruppen hade innan fokusgruppen fått läsa om Vasamuseets möjlighet att genomföra skypevisningar av museets utställning. Vid en sådan visning hålls ett videosamtal mellan klassrummet och en museipedagog som är ombord på skeppet.

Deltagarna tycker att det är ett intressant koncept och att det passar speciellt bra för museer som har utställningar som är intressanta för skolor över hela landet. Genom den ökade tillgängligheten till denna typ av museer som skypevisningar innebär anser de att konceptet fyller en viktig demokratisk funktion, då även elever som är långt ifrån museet kan ta del av dess verksamhet. Lärarna tror att konceptet känns modernt och spännande för eleverna. Däremot ses det som en brist att man är beroende av en stabil nätverksuppkoppling för att ta del av visningen.

Workshop med lärare

I gruppen diskuteras även vad man tycker om möjligheten att låta en museipedagog besöka skolan och hålla i en workshop med lärare och elever på plats. Alla deltagarna är positiva till detta.

Fördelar med alternativ samverkan

Deltagarna anser att alternativa sätt för museer att samverka med skolor har fördelarna att de kan leda till att museer blir mer tillgängliga och att det upplevs som mer resurseffektivt. Man ser även positivt på den ökade flexibilitet som många samverkansformer innebär. Den största nackdel som nämns är att upplevelsen av att besöka ett museum försvinner.

2

Detaljerat resultat från
respektive grupp

Likheter och skillnader mellan grupper

Det finns flera olikheter bland deltagarna som kan ha påverkat deras upplevelser av museer: deltagarna verkar i olika städer med varierat utbud av museer; de undervisar elever i olika åldrar och de undervisar i olika ämnen. Några deltagare arbetar på en skola som ligger nära ett museum medan andra har ett större avstånd. Denna inledning på kapitel två ska belysa dessa aspekter och presentera likheter och skillnader som kan ses mellan grupperna.

Likheter mellan grupperna

Många av lärarna har en liknande syn på museers potentiella funktion i undervisningen. Man ser museibesök som en möjlighet för elever att få kunskap genom processer som inte är möjliga att genomföra i klassrummet. Genom att aktivera flera sinnen och erbjuda kunskap som inte läraren har kan museer inspirera eleverna och vidga deras kunskap om ett ämne. Alla grupper var intresserade av material som man kan använda i sin undervisning. I flera av grupperna lyftes även att museer måste vara medvetna om vilka förkunskaper som elever i olika årskurser har, så att visningen blir på elevernas villkor.

Olikheter beroende på stad

Deltagarna i Stockholm var generellt väldigt positiva till museer, och man utnyttjar möjligheten att välja bort museer som inte motsvarat förväntningarna för att istället besöka dom som passar undervisningen. I Malmö var synen på museer mer varierad, där vissa tyckte att de var bra medan andra såg museibesök som bortkastad tid. I både Malmö och Västerås upplevde man att man hade låg kunskap om vad museer kan erbjuda skolan.

Olikheter beroende på skolform

I stort har det inte identifierats några större skillnader mellan skolformerna, utan deltagarna har relativt lika önskemål på vad museer kan och bör göra för att attrahera lärare att genomföra skolbesök. Den största skillnaden mellan skolformerna är att lärare som arbetar med elever i högre årskurser ser en implementering av läroplanen som en viktig aspekt i besöket.

Olikheter beroende på ämne

De lärare som undervisade i naturvetenskapliga ämnen och andra språk än svenska upplevde att museer ofta inte kan erbjuda en visning som relaterar till deras ämne. Vid djupare diskussion framkom att man ansåg att det skulle kunna vara möjligt att ha visningar som kan användas i dessa ämnen, men man trodde att utbudet av dessa visningar idag var lågt.

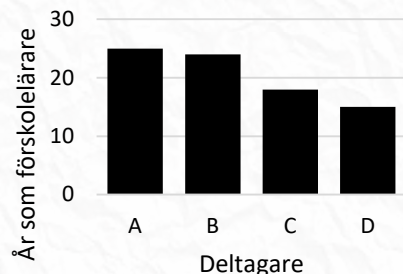
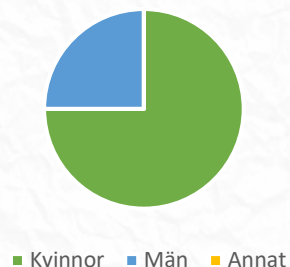
Olikheter beroende på geografiskt avstånd

Flera av de lärare som har ett stort geografiskt avstånd till närmaste museum ser svårigheten att transportera sig dit som en faktor till varför man inte besöker museer med sina elever. Samtidigt lyfter några deltagare att skolan just på grund av avståndet till museer har ett ansvar att se till att eleverna får uppleva museer. Lärare som arbetade nära ett museum ansåg att de hade en stor fördel genom att de inte behövde lägga administrativ tid på att planera transporten till och från museet.

Förskolan

Västerås

Beskrivning av gruppen

I gruppen fanns fyra deltagare, varav en man och tre kvinnor. Samtliga arbetar som förskollärare i centrala Västerås. En deltagare är lärare i en förskoleklass och resten av deltagarna är förskollärare för barn i yngre åldrar.

Alla deltagare hade inför fokusgruppen gått en specialvisning med en museipedagog från Västmanlands läns museum som visade deltagare aktuella utställningar och informerade om museets skolprogram.

”

”Sen kan ju jag känna som inte är uppväxt i en familj som gått på massa museum, så har ju jag det inte i ryggraden och då blir det ju som du säger att man glömmer bort det. Det är ju så.”

Gruppens upplevelser

Vad tycker lärare om museer?

Deltagarna upplever att det överlag finns ganska låg kunskap bland förskollärare om vad museer kan erbjuda klasser med yngre barn. Flera deltagare säger att de relaterar museer till lokaler som inte är tillåtande i det hänseendet att elever inte kan springa runt och röra vid utställningsföremålen. Det finns en viss oro att man måste spendera en stor del av tiden på att hålla koll på sina elever, så de inte förstör någonting på museet.

Några deltagare upplevde att deras syn på vad museer har att erbjuda yngre barn ändrades i och med specialvisningen på Västmanlands läns museum innan fokusgruppen. För lärare som själva inte har erfarenhet av att gå på museum kan det, enligt en deltagare, vara svårt att veta att museerna har ett skolprogram. Alla deltagare är överens om att museer överlag behöver bli bättre på att marknadsföra sina skolprogram och vad de kan erbjuda klasser med elever i förskoleåldern.

”

”Men sen tror jag att muserna har en stor uppgift att tala om att de finns och berätta lite mer om vad skolvärlden och förskolevärlden kan använda dem till. För att alla (...) har ju liksom en bild av hur det är att gå på museum. Och min bild stämmer ganska dåligt överens med den bild som den som jag fick på visningen häromdagen.”

Gruppens upplevelser

Vilken information ska museer skicka ut?

Ett sätt att få fler förskollärare att besöka museum med sina elever är att bli bättre på marknadsföring. Som nämnts i föregående avsnitt lyfter flera fokusgruppsdeltagare att deras bild av vad museibesök innebär inte stämmer särskilt bra överens med verkligheten. Om museerna skulle informera mer om vad de har att erbjuda tror deltagarna att fler förskollärare skulle inse att museibesöken kan anpassas efter barn i yngre åldrar.

Till skillnad från lärare i högre årskurser har inte förskolan tydligt formulerade kunskapskrav i sin läroplan. Detta gör att praktisk information är viktigare än en tydlig koppling till läroplanen. Exempelvis lyfter flera deltagare att de gärna skulle vilja ha mer detaljerad information om hur lång tid ett museibesök varar, hur många elever som kan vara med på en visning och om eleverna kommer att aktiveras på något sätt. En deltagare säger att information som skickas ut till skolor riskerar att försvinna bland all annan information som skolor får. Av denna anledning är det viktigt att ta fram informations-material som sticker ut. Ett exempel som lyfts av en deltagare är att ha intresseväckande rubriker som får lärare att förstå hur de ska kunna "sälja in" museibesöket till sina elever, som exempelvis "*Testa att leva som på stenåldern!*".

Hur vill lärare kunna förbereda sig inför ett museibesök?

Samtliga deltagare ställer sig positiva till att museerna kan tillhandahålla material inför ett museibesök. Ju mer hjälp lärare får från museet vad gäller förberedelseuppgifter desto bättre enligt flera deltagare.

Under specialvisningen innan fokusgruppen blev deltagarna bland annat introducerade till s.k. museilådor som Västmanlands läns museum tillhandahåller. Några deltagare framhåller att det skulle vara intressant att kunna arbeta med en museilåda som en förberedande uppgift inför ett museibesök.

I vissa fall kan det vara positivt att inte behöva förbereda barnen innan ett museibesök. Då blir besöket den första gången som barnen bekantar sig med ett visst ämne. Museibesöket kan också fungera som ett tillfälle för läraren att observera vad som fångar barnens uppmärksamhet för att sen återkoppla och bygga vidare på deras naturliga intresse för saker som de upptäckt på museet.

Generellt finns önskemål om att besöket inte ska ta alltför mycket administrativ tid från lärarna.

"Att känna, det här inte något jag måste sitta flera timmar initialt för att förbereda. Sen om vi fortsätter på det temat så behöver man ju såklart planera något, men nu i början är det faktiskt någon som kommer ta hand om oss och i samråd med oss presentera någonting som ungarna förhoppningsvis tycker är kanon."

Gruppens upplevelser

Vad kännetecknar ett bra museibesök?

Vad som gör ett museibesök lyckat beror på en mängd olika faktorer, såväl praktiska som pedagogiska. En faktor som återkommer under fokusgruppen är vikten av att göra barnen till aktiva deltagare under museibesöket. Om museet vill inkludera föredragshållande inslag i museibesöket är det viktigt att hålla dessa delar korta och koncisa med flera pauser där barnen får möjlighet att testa att göra något själva.

En andra faktor som lyfts av deltagarna är möjligheten för barnen att få röra vid föremål i utställningarna. Om barnen får möjlighet att känna på och kanske leka med de föremål som finns i utställningarna ökar chansen att de kan bibehålla sitt intresse under en längre tid.

En tredje faktor som lyfts fram är betydelsen av historieberättande. Att få ta del av en utställning som en historia gör att informationen blir mer tillgänglig för barnen att ta till sig och förstå.

Vilken tid på dagen som man har möjlighet att komma ut till museet är också viktigt enligt deltagarna. Museets förutsättningar ska möjliggöra att barnen hinner att äta sin lunch i skolan. Av denna anlednings säger flera deltagare att de föredrar att kunna åka ut till museer på förmiddagarna. En deltagare lyfter att hen gärna skulle se att museerna kunde öppna innan klockan 10 för att ta emot elever.

Hur vill lärare återkoppla till museibesöket efteråt?

På frågan om vilken typ av efterarbete lärare gör efter ett museibesök svarar flera deltagare att de försöker fånga upp det som under besöket fångade barnens uppmärksamhet och arbetar sedan vidare med de frågorna.

”Och jag tror att så länge man bara går och tittar och inte får känna, som du sa, så är det inte lika roligt för barnen, de behöver få möjligheten att ta i sakerna, kanske att leka lite med det eller nåt liknande.”

”Jag känner just det här att på nått sätt få det att relatera till barnen (...) om man går ner på barnens nivå och kanske har ... så kanske man kan få dem att förstå att 'just det, att såhär såg det ut när pappa var liten, när mormor var liten eller storasyrran var det.' Få det liksom att relatera till deras värld.”

”Det är ju som vi, vi kan inte sitta hur länge som helst och lyssna. Och det är samma sak med barnen fast de orkar ännu mindre. Men blir de aktiva mellan varven, inte bara av att fråga någonting och sitta still men kunna testa saker och ting, kunna gå till nästa rum, sen lyssna lite grann och sen känna, klä ut sig eller rita någonting, så tror jag att det går bra. Och sen att den som berättar är entusiastisk och tycker det här är spännande och kul.”

”Det blir plötsligt intressant när man märker att det är en människa bakom det här namnet eller årtalet. Folk blev kära på 1400-talet också liksom, man skrattar om någon berättar en rolig historia (...) Och få barnen att fatta det, det är människa kött och blod precis som vi är nu.”

Gruppens upplevelser

Vilka utmaningar ser lärare med museibesök?

Flera utmaningar som lyfts fram vad gäller museibesök har inte direkt koppling till vad museerna kan påverka. En utmaning är att få ihop tid och pengar som behövs för att kunna genomföra ett museibesök. En annan utmaning är hur man ska transportera klassen till museet.

När det kommer till museibesöket i sig kan museer framförallt påverka hur det praktiskt fungerar att ha yngre barn i lokalerna. Om det finns ömtåliga föremål och lokalerna inte är anpassade efter att barn ska röra sig därinne på egen hand behöver lärarna avvara mycket tid till att hålla ordning på barnen.

”

”Ibland kan det finnas ett motstånd mot att lämna en trygg miljö som man fungerar i med barnen. För att det är ett visst bök att åka iväg med barn som kanske är väldigt oroliga, om man ska åka buss och sen ska man ta sig in någonstans där man inte vet hur det ser ut, och sen ska man hålla ihop gruppen och sen ska man lyssna på någon utan att de tar över och sådär.

Så desto större anledning att presentera vilken fantastisk skatt det kan vara och verkligen visa vad man kan tjäna på det. För då minskar den negativa oron då liksom, att det verkligen är värt att vi testat det här. Och också då beroende på hur stora grupper man kan ha på museet.”

Råd till museerna:

- Se till att barnen aktiveras under museibesöket.
- Bra att tidsmässigt hålla museibesöken relativt korta.
- Skapa en historia och ha gärna med teatraliska inslag under besöket.
- En faktor som lyfts fram som museerna kan påverka är hur de marknadsför sig själva och sitt utbud.
- Skapa intresseväckande informationsmaterial som visar hur museibesöken kan anpassas till yngre barn.
- Ha gärna med korta filmer i förhandsinformationen som barnen kan titta på inför besök.

”

”Men återigen marknadsföring, vi finns här och det här kan vi hjälpa er med. Vill ni jobba med det här då kan vi stå till tjänst med det här. Tydliga exempel, lite bilder, gärna skrivet lite inbjudande, inte så faktamässigt utan mer som en skönlitterär berättelse för att få med barnen på tåget. Kanske nån liten film.”

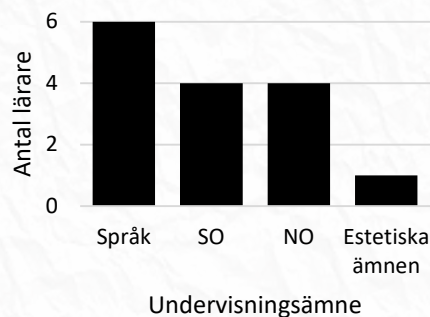
Grundskolan åk. 1-5

Stockholm

Beskrivning av gruppen

■ Kvinnor ■ Män ■ Annat

Gruppen bestod av åtta deltagare med lika många kvinnor som män. Majoriteten undervisade i språk, men många hade även elever i samhällsorienterande eller naturorienterande ämnen. En undervisade också i estetiska ämnen.

Inför fokusgruppen hade några besökt Medeltidsmuseet, några hade besökt Etnografiska och en hade besökt Tumba naturbruksmuseum med sin klass.

”

”För mig är [museum] en skatt att gräva ur.”

”

”Jag tycker att besöka museum, för mina elever, kan vara något som kan hjälpa dem att skapa den bilden utifrån det som vi har läst i böckerna (...) när man kommer dit och får uppleva det med egna ögon, då får man bekräftelse på det de har föreställt sig i sitt huvud och det de fick höra från guiden.”

Gruppens upplevelser

Vad tycker lärare om museer?

Gruppen ser många fördelar med att besöka museer i undervisningssyfte. De intryck som kan ges i en miljö som är mer anpassad efter det ämne som eleverna läser om skapar ett mervärde och stärker undervisningen. Upplevelsen gör att kunskapen blir mer autentisk när man får upplevelsen av att kliva in i någonting nytt. Denna upplevelse stärks ju fler intryck som aktiveras, och museer har möjligheten att inkludera fler sinnen än vad som ofta är möjligt i klassrummet.

Varför genomförs skolbesök på museer?

Deltagarna lyfter att skolbesök på museer både kan ge eleverna nya intryck och inspiration, men även att de kan förbättra kunskapsinhämtningen genom att presentera information på ett sätt som inte är möjligt i den ordinarie skolmiljön.

Museer kan även medföra andra positiva effekter – en deltagare säger att museibesök från skolor på landsorten skapar en möjlighet för barnen att få nya erfarenheter av världen.

”

”Museer har verkligen något speciellt i miljön - dofterna och musiken och allt det här”

Gruppens upplevelser

Varför genomförs skolbesök på museer?

För elever som är nyanlända eller har svenska som andraspråk kan undervisning i skolmiljö vara svår att hänga med i. En lärare säger att museibesöket för dessa elever kan innebära en chans att få en förståelse för ämnet som klassen läser om, eftersom man under museibesök kan lära sig saker på fler sätt än att bara lyssna. Museibesöket kan även innebära att eleverna får en bättre förståelse av det svenska samhället och dess historia, vilket kan stärka deras integration.

Genom besöken får alla elever en stärkt förståelse för vad man läser om i skolböcker eftersom de upplever saker själva. Om de har studerat ämnet innan besöket fungerar en guidning av en museipedagog som en bekräftelse på vad man tidigare lärt sig.

En deltagare säger att besöket även kan inspirera läraren att få nya krafter och inspiration i sitt arbete. Hur stor denna effekt blir är dock väldigt beroende av museipedagogens energi.

”Jag tycker att besöka museum, för mina elever, kan vara något som kan hjälpa dem att skapa den bilden utifrån det som vi har läst i böckerna (...) när man kommer dit och får uppleva det med egna ögon, då får man bekräftelse på det de har föreställt sig i sitt huvud och det de fick höra från guiden.”

Hur används museibesök i undervisningen?

Lärarna kommer fram till att museibesök i stort antingen kan ses som en introduktion till ett nytt ämne eller som en avslutning. En deltagare lyfter att dramavisningar är värdefulla om besöket skall fungera som en inspiration till att lära sig mer om ämnet. Har eleven upplevt ett ämne, och kanske känt med en karaktär under en dramavisning, så kan det öka inlärningsmöjligheterna.

En av lärarna berättar att hen lägger upp sin undervisning utifrån vilka museibesök som har planerats in. Den informationen som kommer fram under besöket byggs sedan in i undervisningen. Denna deltagare är en frekvent museibesökare med sin klass och har god förståelse för de möjligheter som finns. Hen berättar att klassen ofta återkommer till samma museum flera gånger under en termin, men att hen då ser på utställningar ur nya perspektiv vid varje besök.

”Jag är ju dramapedagog också, och det livar upp så mycket, så det ger så mycket sen när man ska läsa om stormaktstiden, och man har sett det och tänkt och känt.”

”Man har lite möjlighet när det är en engagerad guide (...) så får man luta sig tillbaka lite och njuta med. Och komma hem med nya krafter. Och bara: 'ja! Nu kör vi!'”

Gruppens upplevelser

Vilka problem ser lärare med museibesök?

Flera av deltagarna pratar om hur svårt det kan vara att genomföra museibesök med sina elever. Det största hindret som identifieras är att eleverna missar undervisningstid i andra ämnen, vilket kan vara svårt att motivera. För att minska detta problem föreslås att museer kommunicerar hur besöket kan täcka in flera olika ämnen under besöket.

En fråga som också lyfts är att man kan behöva ta med fler lärare på besöket, eftersom att det anses vara svårt att ha uppsikt över uppemot 30 elever som ensam vuxen. Deltagarna anser att det vore hjälpsamt om museer kunnat bistå läraren i denna uppgift.

En av deltagarna säger att hen anser att oron för att klassen ska irritera andra museibesökare kan hålla tillbaka hen från att ta med klassen på ett besök.

En av språklärarna upplever att museibesök inte fungerar för hemspråksklasser. Andra lärare tycker tvärtom att museibesök kan vara relevanta i alla ämnen.

”Det är ofta jobbigt när man är på egen hand med en klass på ett museum därför att andra grupper är där, andra människor, blir irriterade, tycker det är jobbigt med barn som skriker och irrar omkring.”

Deltagarna diskuterar vikten av god kommunikation mellan läraren och museet innan besöket. Följande aspekter ansågs vara av störst vikt:

- Pedagogen bör vara medveten om elevernas språknivå. Om besöket är en introduktion till ett ämne kan ett lättare språk användas, men om besöket är ett uppsummerande eller avslutande kursmoment kan man använda termer i guidningen som är specifika för ämnet, förutsatt att eleverna känner till dessa. För att underlätta detta kan museet ge läraren en lista på ord inför besöket, som eleverna behöver känna till för att ta till sig kunskapen.

”Sista gången när vi var på tekniska museet så var det många avancerade ord och begrepp som eleverna inte kände till och de blev uttråkade. Redan efter en halvtimme tröttnade de, men rundan skulle ta en timme.”

- Språknivån spelar även stor roll för elever som har svenska som andraspråk. I dessa grupper anses det vara viktigt att pedagogen har ett tydligt kroppsspråk.
- Inför besöket kan pedagogen även höra sig för om elevernas kunskapsnivå, så att kunskapsnivån ligger rätt för gruppen. En tydligare dialog om vad eleverna bör lära sig skulle även uppskattas av flera deltagare.

”Jag vill att museet verkligen tar reda på vad barnen vet i förväg (...) 'vad kan barnen redan, hur långt har ni kommit, vad förväntar du dig att vi ska berätta om?' Det är viktigt.”

Gruppens upplevelser

Vilka problem ser lärare med museibesök?

Gruppen diskuterar hur skolbesök på museer kan gå till. Deltagarna har både erfarenhet av att besöka ett museum med guide och att gå dit på egen hand med sin klass. Eftersom att guidning ofta kostar extra så förekommer besök utan museipedagog, även om detta av flera ses som ett sämre alternativ än om man har tillgång till en pedagog.

Vid besök utan pedagog kan en lärarhandledning hjälpa läraren, men en lärare har upplevt lärarhandledningar vars omfattning gjort att den inte använts. Alltså krävs att handledningen är anpassad efter målgruppen för att den ska fungera som ett verktyg.

”Jag föredrar att besöka med hjälp av guider för de har redan sin färdiga planering, sin struktur, hur de ska göra, vilka frågor de ska ställa, vilken rutt de ska använda, hur det ska gå till.”

”Att få arbeta praktiskt med att få omsätta det man har sett med händerna, att få använda det sinnet också.”

Föreslagna lösningar

Flera deltagare berättar att de har hittat lösningar på problemet att museibesök tar tid från andra lärare. En deltagare säger att hen har fått en stor makt över klassens schema, vilket möjliggör att hen kan åka ut på många museibesök med sin klass. En deltagare från en annan skola har en schemalagd aktivitet som heter *projekt*, vilket ger lärare en relativt stor frihet för att göra saker utöver klassrumsundervisning (såsom musei- eller studiebesök).

För att fånga eleverna anser en deltagare att museer ska våga fördjupa sig i delar av utställningar, eftersom alltför mycket information kan göra elever trötta.

”Man får välja två eller tre montrar som man fördjupar sig i. Det går inte att man går runt och tittar på allt. I årskurs 4 är de för små för det.”

”Men fånga barnen där de är och ta de intressanta delarna. Det är inga barn som klarar att gå från passera allt genom en sal, läsa allting, och plocka in det som det läser in.”

Man efterlyser även att fler sinnen ska inkluderas i guidningen – främst önskar lärarna att eleverna får möjligheten att känna på något fysiskt. Detta anses skapa en närhet till eleverna som inte kan fås genom en glasmonter.

En av deltagarna berättar om sina positiva erfarenheter av att avsluta ett museibesök genom en workshop som ett sätt att aktivera flera sinnen.

Gruppens upplevelser

Föreslagna lösningar (forts.)

Deltagarna poängterar vikten av att visningen anpassas efter eleverna för att stärka effekten av besöket. Man lyfter även att de som träffar eleverna bör ha en gedigen pedagogisk kunskap och färdighet för att fånga intresset hos målgruppen.

”Ta hänsyn till vilken grupp som kommer på besök och den gruppens sammansättning och kultur, det kanske finns nyanlända eller härfödda och liksom ta hänsyn till vilka etniska rötter som är representerade i den här gruppen och kanske det skulle vara kul för de här barnen att höra paralleller med vad de nu handlar om.”

Andra förslag som lyfts för att förbättra samverkan mellan skola och museum:

- Museet kommer till skolan och har en utställning där. Det kan exempelvis finnas utrymme för detta i skolans (eller kommunens) bibliotek.
- Lärarna tror att om museer håller fortbildning för lärare under en kväll kan fler lärare få upp ögonen för vad museer kan ge undervisningen.

”En museipedagog är en poäng i och med att de får träffa en person som har något nytt att erbjuda så därför försöker jag göra det så mycket som möjligt, men vissa museum fungerar bättre på egen hand.”

”Nej men just det här att, gruppen, man frågar vad det är för typ av grupp. Det kan vara, tyvärr faktiskt, att det är en klass med ovanligt många diagnoser. Det är jobbigt. Och då drar man sig för att åka på museibesök. Så är det.”

”Jag vill att museet verkligen tar reda på vad barnen vet i förväg. Så att man träffar rätt med guidningen. Den frågan ställs lite för sällan tycker jag, ”vad kan barnen redan, hur långt har ni kommit, vad förväntar du dig att vi ska berätta om”, så det är viktigt.”

”Jag kan lägga till det är också viktigt att pedagogerna har (...) en liten del pedagogisk färdighet, hur man ska fånga elevernas intresse (...) de som står framme vid montern, de lyssnar. De som står bakom, de är i sin egen värld, och tittar runtomkring.”

”(...) museet skulle kunna ha en person som följer med klassen. En guide då, till exempel, men som också hjälper till att hålla koll. Jag har ju då 30 elever. Och några av de här 30 eleverna vill springa mer än några andra elever. Och jag vet att det är mycket att begära såklart, men jag tänkte att om du har en guide och man själv är med, då blir det lättare.”

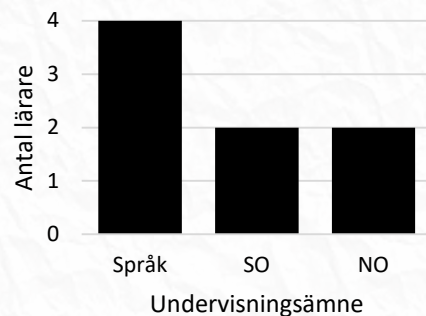
Grundskolan åk. 6-9

Malmö

Beskrivning av gruppen

■ Kvinnor ■ Män ■ Annat

I gruppen fanns sex deltagare med en majoritet av kvinnor. De flesta undervisade i ett språk, men någon hade även elever i samhällsorienterande eller naturorienterande ämnen.

Inför fokusgruppen besökte några deltagare Malmö Museum med en klass och några var på en specialvisning för projektets deltagare på museet.

”

”Jag håller med om det för jag känner ofta att 'varför ska vi slösa en halv dag?'”

”

”Jag jobbar på en skola där inte många går med sina familjer, så därför är det så viktigt att skolan lämnar skolbyggnaden.”

”Det är vår skyldighet egentligen, att ge dom kultur”

Gruppens upplevelser

Vad tycker lärare om museer?

När gruppen ombeds att beskriva hur dom upplever att lärare ser på museibesök tror flera att det är relativt vanligt att man ser det som bortkastad tid. En av deltagarna beskriver att hen inte kan motivera att man ”ska slösa en halv dag” på ett besök. Längre fram under fokusgruppen lyfter dock flera av lärarna de positiva värden som ett museibesök kan medföra. En säger att det ”är en bra plats att plantera (kunskap) för att sedan skörda (i klassrummet).” Hen anser att museerna måste bli bättre på att sälja in museibesök. Många lärare känner en press för att kunna leverera ett betyg vid ett visst datum, vilket gör att man inte ger museer tid med sin klass.

En av deltagarna jobbar på en skola där hen upplever att eleverna inte besöker museer privat. Utifrån detta ser hen det som skolans uppgift att visa museers potential. Det lyfts även att museipedagoger kan komplettera undervisningen genom att göra historia mer levande och intressant på ett sätt som kan vara svårt för lärare att göra. Till exempel anser någon att den upplevelsen som det kan innebära att röra vid historiska föremål stärker elevernas inlärningsmöjligheter, eftersom att man då kan koppla känslan av föremålet till kunskapen om det.

”

”Mycket kan vi klara av i skolan, men det här lilla extra som Man kan läsa in sig på kan man säkert inte göra lika levande och intressegivande [som museipedagoger].”

Gruppens upplevelser

Varför genomförs skolbesök på museer?

Gruppen kan se flera olika funktioner med att genomföra besök på museer med sina klasser. I vissa fall kan det vara en kul upplevelse där man åker till ett museum för att ha trevligt i gruppen. Alternativt fungerar besöket som ett undervisningstillfälle. Någon av deltagarna har då använt det som en introduktionsaktivitet till ett nytt arbetsområde. I fall där man kunnat begära att museet pratar om en viss sak kan besöket fungera som en återkoppling till det eleverna lärt sig.

För att stärka besökets roll som en del av undervisningen trycker flera i gruppen på vikten av att museet kan anpassa besöket efter lärarens behov. Deltagarna lyfter att om museet och läraren för en dialog inför besöket ökar även möjligheten för läraren att i förväg ta upp saker som eleverna bör känna till under själva besöket för att underlätta för museets pedagog.

”Specialanpassning – att besöket kan anpassas utefter lärarens behov. Främst gällande lektionsinnehåll. Att de kan säga att man kan tänka på det här, och ta upp det här och sen så kan du jämföra med det här.”

Hur används museibesök i undervisningen?

En av lärarna har inte undervisat i Malmö särskilt länge, och har därför inte erfarenhet av vad stadens museer kan erbjuda skolor. Hen ser inget problem med detta, utan är öppen med att hen inte är förberedd på museibesöket när de åker. På så sätt upplever hen besöket tillsammans med sina elever. Den enda förberedelse som klassen gör är att läsa vad museet skriver om utställningen på sin hemsida.

Andra deltagare lyfter hur viktigt det är för deras klasser att läraren är väl förberedd. En av dem önskar information om skolbesöket som riktar sig direkt till läraren så att denne har information om utbudet och vad man kan förvänta av besöket. Ett förslag som lyfts är en videoinspelad guidning. Alternativet som man ser är att läraren som förberedelse måste åka till museet innan besöket, vilket inte är särskilt attraktivt. Informationen till läraren är skild från det informationsmaterial som kan vara tillgängligt för elever inför besöket. Generellt tycker flera att förberedande material från museer är önskvärt för att kunna introducera eleverna till museet och det som de kommer att uppleva under besöket.

En deltagare undervisar elever som kan ha svårt att hantera förändringar. Hen säger att dessa elever skulle känna sig tryggare under besöket om de redan innan besöket fått se bilder på hur det ser ut på museet.

”Alltså den typen av hjälp annars så blir det så mycket ... Antingen material, men också lite, kanske en minilektionsplan. Jag menar, gratis material är ju jättebra.”

Gruppens upplevelser

Hur används museibesök i undervisningen?

Flera av deltagarna lyfter att själva besöket inte behöver vara särskilt långt – detta för att elever kan bli trötta av den nya miljön och att det redan tar från undervisningstid att transportera sig till museet.

En lärare berättar om ett museibesök med en klass från Mölnlycke, där eleverna fick i uppgift att hitta olika saker. Eleverna aktiverades genom uppgiften, vilket sågs som mycket positivt. Flera lärare lyfter möjligheten att införa tävlingsmoment i besöket, där de som lyckas bäst kan vinna ett pris att ta med sig hem. Man lyfter även potentialen för museer att nå elever genom att använda digitala verktyg under besöket, vilket skulle kunna förbättra inläringen. Exempelvis föreslås att eleverna kan fotografera saker med sina mobilkameror eller använda QR-koder som ger utökad information. En lärare skulle vara intresserad av ett koncept där man använder VR för att skapa en ny upplevelse.

”

”Det behöver inte vara mer än två timmar och de har redan varit på museet tidigare med lite hopp och lek, men nu ska vi åka dit och ha en entimmes föreläsning.”

Lärarna är överens om att man efter ett museibesök bör göra återkopplingar till besöket. Man kan lyfta saker som skett och som eleverna sett för att förklara hur dessa hänger samman. Att eleverna har egen erfarenhet upplevs ge dem något som är svårt att uppnå i klassrummet genom att de nu kan berätta om saker ur sitt eget perspektiv. Detta är speciellt användbart om museibesöket används som en introduktion till ett kursmoment.

”

”Självklart ska man återkoppla, beroende på vad man undervisar i. Då plockar man fram vad som hände och varför. Om man kan se det i verkligheten på något sätt. Det är en glädje för ungarna att de själva har upplevt det. Det tror jag ger ungarna något också, samtidigt som de kan berätta och beskriva något lite mer.”

En av lärarna berättar om hur utställningen *I have a dream* på Lunds konsthall inspirerade skolan till att hålla en temadag om jämställdhet. Guiden från museibesöket kom då till skolan och höll en föreläsning om utställningen, och ämnet behandlades från flera perspektiv.

En annan deltagare lyfter hur viktigt det är att koppla historien till personer och karaktärer. Genom att pedagogen gör kunskapen levande kan man fånga elevernas intresse och uppmärksamhet.

”

”(En berättelse) betyder att historien inte är så långt borta, utan de hade namn och efternamn och som i en såpopera: vad hände sen?”

Gruppens upplevelser

Vilka problem ser lärare med museibesök?

En av de viktigaste faktorerna som påverkar hur benägna lärare är att besöka museer tror deltagarna är tillgången på tid. Deltagarna menar att den nya läroplanen har lagt så pass stora krav på undervisningen att tiden för att kunna göra utflykter har krympt. För att genomföra besök måste ansvarig lärare dessutom förbereda transporter och andra praktiska frågor. En av deltagarna anser att läraren måste ha kunskap om själva besöket i förväg, vilket också tar administrativ tid från det ordinarie arbetet. En deltagare vittnar om en kultur på dennes skola där man går på museivisningar så länge det finns en anknytning till ämnet man undervisar i. De som upplever att det kan vara svårt att hitta tid för besök uppger att det blir betydligt lättare att genomföra besök om skolans rektor anser att eleverna ska besöka museer.

En av deltagarna lyfter att hen känner sig osäker på om en högstadielklass klarar av ett museibesök. För att denne skulle känna sig trygg behövs flera andra vuxna som kan hålla koll på trettio elever, vilket gör att det blir svårt att planera ett museibesök.

”

”Lite handlar det om den nya läroplanen, där mängden blev så stor att de där små lyxutflykterna man kunde göra, den tiden har krympt.”

Ett förbättringsområde som lyfts är att man upplever en brist i museernas kommunikation. En deltagare säger att hen inte har tid att hitta skolprogram som passar undervisningen och efterlyser därför att museerna säljer in sina visningar bättre. Lärarna efterlyser information som möjliggör för mottagaren att snabbt kunna avgöra om en visning är lämplig för ens klass och ens ämne.

Om kommunikationen sker alltför sent finns en risk att läraren hinner gå igenom hela ämnet innan ett museibesök fastställs. Det finns ett önskemål om att information om utställningar och skolvisningar skickas ut innan terminsstart, vilket skulle underlätta för läraren att planera in besöket så att det passar i undervisningen.

”

”Ibland tänker man att man vill gå på något, och så är det inte kvar längre.”

”

”Om man vill att vi ska komma mer till museerna med eleverna, så måste man gå ut till skolorna. Man MÅSTE det. Man måste berätta vad man kan erbjuda just nu och vilka utställningar som man kommer att ha under läsåret. Det skulle ni kunna använda i den här riktningen. Vi kan göra en grej om vita bussarna och prata om värdegrund med årskurs 4, men vi kan prata om förintelsen med årskurs 8.”

Gruppens upplevelser

Vilka problem ser lärare med museibesök?

Det råder en enighet i gruppen om att kopplingen till läroplanen är viktig, samtidigt som de efterlyser en flexibilitet i förhållningssättet till den. Exempelvis ska *lag och rätt* diskuteras i årskurs 9, men en av lärarna behandlar ämnet redan i åk 7. Därför efterlyser hen att museer kan ha en skolvisning om lag och rätt även för grupper i åk 7.

Man vill gärna få tips och råd på teman och lektionsmaterial som man kan utgå från i undervisningen. Lärarna efterlyser även möjligheten att specialvinkla museibesöket efter vilket område som man arbetar med. Som exempel lyfter en lärare att minoritetsspråk ingår i läroplanen för svenska. Är museer medvetna om detta kan de utforma utställningen och guidningen så att den passar ett skolbesök med en klass som behöver lära sig om minoritetsspråk.

”Om museerna vet att inom svenska som ämnet måste minoritetsspråk (täckas). Då kunde dom direkt ha det i huvudet när de har en utställning om romer. Men om de inte har en aning om läroplanen har vi ett problem, för då är det vi (lärare) som måste generera allt.”

Det kan också vara svårt att veta vad eleverna vet sedan tidigare, om de redan har besökt museet. För att minska denna osäkerhet efterlyses att utställningar byter av varandra, samtidigt som vissa utställningar ska få lov att vara kvar en längre tid så att fler kan besöka dem.

En av lärarna anser att det kan vara svårt att motivera eleverna att följa med på besöket. Hen tror att lösningen är att museerna arbetar aktivt för att locka till sig yngre barn och sedan bygga vidare på deras intresse så att det blir naturligt att besöka museer.

En praktisk aspekt som lyfts är att en lärare upplever det som väldigt omständligt att se till att eleverna kan äta någonstans.

”...jag tror att museerna har ett problem, man måste locka till sig och jag tror att problemet kanske ligger i att man måste locka till sig de yngre och bygga på det så att det blir naturligt att gå dit i någon form.”

”Många gånger så är inte heldagar särskilt möjliga, så att krympa förarbetet så att det blir möjligt att köra en halvdag, så att de kommer tillbaka till verksamheten. Till exempel att fixa mat till dom för en heldag det är ett helvete.”

Gruppens upplevelser

Vad kan göras?

Många av lärarna lyfter vikten av att det måste finnas en vana av att besöka museer. Besökare behöver uppleva att det är kul att komma dit och att det ofta finns någonting nytt. En av lärarna berättar om vikten av att visningarna är interaktiva och berättar om ett lyckat besök där eleverna först fick en föreläsning på 45 minuter följt av en rundtur i lokalerna. Därefter hade man en workshop kopplat till det man gått igenom. En annan deltagare berättar om ett besök som gått mindre bra på grund av att man inte tagit hänsyn till att eleverna inte har lika mycket energi på eftermiddagen som på förmiddagen. Hen föreslår att man kan dela på gruppen och ha olika aktiviteter beroende på tidpunkten på dagen.

”Jag har en tanke om att man skulle kunna dela gruppen så att en grupp får sitta någonstans och får lite information, medan de andra skulle få gå runt och titta och kommentera, och inte få så mycket information. Man borde släppt det här pedagogiska, att de ska lära sig saker direkt.”

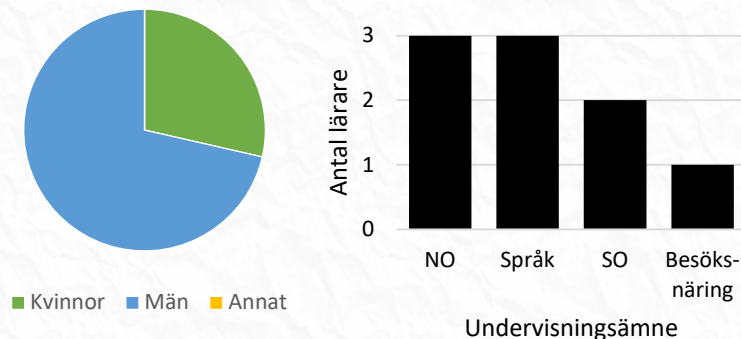
Flera efterlyser att museerna håller en fortbildning för lärare. En deltagare upplever att lärare kan vara så pass respektfulla mot institutioner såsom museer, opera och teater att man inte vet vad man ska göra där. Genom att bjuda in lärarna kan man motverka denna osäkerhet. Deltagarna föreslår att museer bjuder in lärare på studiedagar där man kan informera lärare om sitt skolprogram. På så sätt knyts personliga kontakter, vilket flera tror ökar sannolikheten att läraren besöker museet med sin klass.

Andra förslag som lyfts för att förbättra samverkan mellan skola och museum:

- Skolbesöket bör innefatta något som eleverna inte har gjort vid ett tidigare besök.
- Sittpallar stärker elevernas uthållighet eftersom att man lätt blir trött av att stå upp.
- Förinspelade guidningar upplevs vara ett effektivt sätt att hantera många besökare, och oftast klarar de flesta elever av det.
- När en utställning är slut kan delar av den åka på turné till skolor. På så sätt ökar nyttan av det arbete som lagts ned på utställningen, och man kan nå ut till skolor som inte besöker museer.
- I Malmö finns *Kulturbussen* – en buss som finansieras kommunalt och som är gratis för skolan att använda. Den kan bokas för att transportera klasser till museer och används av flera deltagare.
- Ljud i utställningar kan upplevas som störande för vissa elever.
- Kommunaliseringen av skolan lyfts som en försvårande faktor för att besöka museer. Det upplevs finnas flera hinder för att besöka museer som ligger i andra kommuner.
- Gruppen anser att kunskap om läroplanen hos pedagogerna är en viktig faktor för att skolbesöken ska ge så mycket som möjligt.

Gymnasieskolan Stockholm

Beskrivning av gruppen

I gruppen fanns sju deltagare med en majoritet av män. De flesta undervisade i naturorienterande ämnen eller språk, men några hade även elever i samhällsorienterande ämnen. En deltagare undervisade elever på en yrkesutbildning inom besöksnäringen.

Inför fokusgruppen har två deltagare besökt Tumba bruksmuseum, två har besökt Hallwylska museet och tre har besökt Medeltidsmuseet.

”Man kommer dit och så är det kunnigare människor än jag. Det är min definition (av ett museum).”

”Jag vill att eleverna ska få ut nånting. Alltså, jag vill att eleverna får nån mersmak, och blir inspirerade. Men också nånting som jag kan ta med mig tillbaka till klassrummet och jobba vidare med, nånting konkret.”

Gruppens upplevelser

Vad tycker lärare om museer och varför genomförs skolbesök på museer?

Gruppen har förtroende för museernas kunskap och lyfter att museer har en möjlighet att väcka intresse för ett ämne på ett sätt som kan vara svårt att göra i klassrumsmiljö. Möjligheten för elever att komma nära historier kan hjälpa lärare att befästa kunskap. En av lärarna säger att hen vill att museibesöket skall skilja sig från klassrumsundervisning.

” Jag är bara inne på att jag vill inte att ungarna ska uppleva samma sak som de upplever med mig, att jag står och pratar. Utan jag vill ju att det är prylar, det är saker, (...) visa upp, titta på prylar. Det är ju därför vi är där. För att titta på saker.

En deltagare i gruppen berättar om ett tillfälle då hen inte haft tid att undervisa om medeltiden. Detta löstes genom att klassen förberedde sig på att besöka Medeltidsmuseet under en vecka. Innan de kom dit berättade läraren vad de hunnit behandla, och vid själva besöket tog museets pedagog vid där klassrumsundervisningen slutat. Läraren berättar att det visade sig vara en effektiv och bra lösning på problemet.

”Att se saker och ting, titta på saker och ting. Där apropå det, alla mina elever på gymnasiet är betydligt barnsligare än vad man tror. Det finns inget som är så bra som att man får hålla i nånting. Det är underskattat.”

Gruppens upplevelser

Hur används museibesök i undervisningen?

Lärarna berättar att man försöker planera museibesöken så att de passar in i undervisningen. En deltagare säger att man kan ta material till undervisningen från museers hemsidor som man sedan bygger vidare på.

De funktioner som lärarna kan se med ett besök är:

- som en introduktion till ett ämne för att skapa nyfikenhet och intresse, eller
- som ett sätt att fördjupa det man redan pratat om i klassrummet.

En deltagare som undervisar i ett område där eleverna har svenska som andraspråk gör det faktum att pedagogen pratar svenska med eleverna att deras kunskap höjs av besöket.

Lärarna lyfter också vikten av att museipedagogen är engagerad och lyhörd till gruppen.

”Det är en sån sak, att hitta nördarna och få nördarna att gå igång på det där. Jag hade en långhårig kille som var expert på långbågsskytte, och då var det Azincourt, och fransmännen och engelsmännen, och då var det det här... Totalt fascinerande... strategier, då hade vi ungarna, dricker alltid upp det där med Game of Thrones. Just det där besöket, det var effektivt, koncentrerat, det var faktamässigt. Så vi spann vidare på det.”

”Jag tror mycket av mina kollegor som inte går till museum tror jag att de inte riktigt vågar, inte riktigt vet. Den här osäkerheten, den här bångstyriga klassen. Jag har haft många bångstyriga klasser som har älskat det. För varför var de bångstyriga? Jo därför att de vill ha taktill. De är praktiker.”

Vilka problem ser lärare med museibesök?

När gruppen ombeds att diskutera orsaker till varför lärare i vissa fall inte besöker museer verkar det som att det finns många praktiska detaljer som kan utgöra hinder för museibesök.

Flera säger att det kan vara svårt att få tid till att ta med en klass till ett museum, eftersom att läraren ofta kommer att ta undervisningstid från en kollega.

En deltagare lyfter att besöket måste kunna motiveras utifrån läroplanen, och att det kan ta flera timmars transporttid för att komma till och från ett museum.

Någon i gruppen säger att det finns tillfällen då hen bitt eleverna att besöka museet på fritiden, eftersom man inte har kunnat lösa de praktiska aspekterna med ett skolbesök.

Slutligen spekulerar en deltagare i om det kan handla om att många lärare saknar en vana att besöka museer med skolklasser, och att detta gör att det blir mer omständligt de första gångerna.

”Mina kollegor tycker ofta att det är krångligt att komma iväg och att få till det med tider, få ihop det, för att det inte ska krocka med övriga lektioner.”

Gruppens upplevelser

Vilka problem ser lärare med museibesök?

En deltagare berättar att hen enbart känner till skolprogram på museer genom att kollegor har berättat om det. Det har aldrig kommit någon information till läraren från museer om vilka möjligheter som finns, men när läraren söker aktivt på internet hittar den informationen väldigt snabbt.

”Jag känner till (skolprogram på museer) genom andra kollegor, men jag ska inte säga att jag har fått informationen direkt till mig. Genom andra kollegor så har jag fått informationen. Sen var det rätt lätt att hitta genom hemsidor och sånt.”

En annan deltagare säger att hen har diskuterat museibesök med sina kollegor inför fokusgruppen och då förstått att det var flera av kollegorna som ansåg att det inte fanns något museum som var relevant för deras ämne.

”Det var många som menade att för deras ämne så finns det inget museum, eller de känner inte till det”

”Jag skulle tycka att väldigt stora öron, inlyssnande, och få med ungarna, ta in dem, inte bara stå och prata, utan engagera. Fråga ungarna. Vad kan ni? Nu ställer vi lärarna mot väggen. Vad har han sagt om medeltiden? Nu får jag höra. Det är ju jätteroligt, och läskigt. Det tycker jag är en bra museipedagog.”

Vad kan göras?

En deltagare anser sig inte ha tid att söka igenom flera museers hemsidor för att försöka hitta en utställning som passar hens undervisningsområde. Därför föreslås att det skapas en sökbar databas över vilka utställningar som finns och vilka ämnen som respektive utställning kan passa.

”Jag kommer ju inte spendera en halv dag med att leta igenom 15 olika museers hemsidor för att se vilka visningar de har. Det har jag inte möjlighet till. Risken är att jag inte hittar nåt. Till att börja med, man har begränsad tid. (...) man (skulle) vilja ha museibesök.se så man kan gå in och välja 'jag har en klass på gymnasiet, jag har det här ämnet', det skulle spara jättemycket tid. [skratt och medhåll]. Så man kan välja årskurs och ämne ”

Deltagarna betonar vikten av museipedagogernas kompetens. De egenskaper som lyfts som särskilt viktiga är

- kunskaper i ämnet
- engagemang (gärna nischade kunskaper)
- språk som passar målgruppen
- berättarförmåga
- förmåga att inkludera eleverna i berättandet.

Avslutningsvis säger en deltagare att kostnaden kan utgöra ett hinder för att få genomföra museibesök. Lärarna diskuterar även om en större museinärvaro under lärarutbildningen kan bidra till att fler vågar genomföra museibesök.

Grund- och gymnasiesärskolan

Stockholm

Beskrivning av gruppen

■ Kvinnor ■ Män ■ Annat

Gruppen hade fyra deltagare och lika många män som kvinnor.

En deltagare undervisade och var mentor på ett NPF- gymnasium (neuropsykiatriska funktionsnedsättningar). En deltagare undervisade årskurs 3 och 4, en undervisade årskurser 3-9 och en av deltagarna undervisade på högstadienivå.

Inför fokusgruppen har två deltagare besökt Hallwylska museet och de andra har tagit del av skolprogrammet på Etnografiska museet.

”Det är inte alla av mina kollegor som är bekväma med studiebesök, det kan bollas lite fram och tillbaka vem som har ansvar för de kommande studiebesöken. Men vi har ganska många per läsår och de är både sociala träning men de ska också ha ämnesanknytning.”

Gruppens upplevelser

Varför genomförs skolbesök på museer?

Gruppen ser museibesök som en möjlighet för deras elever att få komma ut ur klassrummet och ta del av den kultur som staden erbjuder. Besöken fungerar både som en social träning för eleverna, men även som ett sätt att tydliggöra för eleverna vad de har lärt sig i skolan.

”... de eleverna som jag jobbar med som inte är mitt i Stockholm, utan (...) de som inte tar lika stor del av kulturen som staden erbjuder, och då är det en skyldighet från skolan att visa vilka möjligheter (som) finns. Så dels, som du säger, dels som en social tränare, men också i samband med något man jobbar med i skolan. Jättebra att kunna förtydliga det man har läst om i skolan.”

Eleverna är vana att vara stillasittande i skolmiljön, vilket gör att museibesöken är desto mer uppskattade.

En av deltagarna vittnar om att museibesök med elever inte är populärt hos alla hens kollegor. Vissa kan känna sig obekväma med att ha det ansvar som det innebär att ta med sig elever till ett museum.

”Nej alltså, det är ju gymnasieelever. De tvingar vi att sitta still och läsa stora delar av dagen. Så allt som bryter mot det; idrott och bild och så vidare brukar vara ganska uppskattat. Inom skolans väggar, men man kan förknippa det med museibesök också. Så det är positivt med de här besöken.”

Gruppens upplevelser

Hur används museibesök i undervisningen?

De lärare som genomför museibesök försöker ofta integrera besöken i undervisningen. Besöken ses som en viktig del i elevernas utbildning, där det fungerar som en del av den pedagogik och det lärande som man arbetar med.

Eftersom att museibesöket skall vara en del av utbildningen är det viktigt att även de elever som inte kunnat delta på något sätt tillskansar sig den kunskap som deras klasskompisar har fått. Därför arbetar man med kompletterande uppgifter för dem som inte deltagit på besöket. En av lärarna lyfter en önskan om att museerna skulle kunna bidra med material till denna typ av uppgifter.

” Och sen är det oftast ämneslärarna som är ansvariga för de olika studiebesöken. De försöker integrera det i de kursmoment de håller på med för tillfället. Ibland kanske man skulle behöva material från museet. Men vi har också det att vi måste ha nån slags repetition för de som inte är med på besöket. De får göra nån extrauppgift. Och då vore det bra att ha något material också från museet.

” (Jag) vill understryka vikten av att museer inte bara är någon utflykt, utan det är ett kursmoment, det ingår i pedagogiken och i deras lärosätt. Det finns många sätt att ta emot den här kunskapen. Tar man inte in kunskapen på besöket får man göra det på annat sätt.”

Vilka problem ser lärare med museibesök?

En av deltagarna tror att anledningen till att vissa lärare inte besöker museer med sina skolklasser är att man inte gärna vill vara ensam lärare med en stor grupp barn eller ungdomar. För att hantera detta måste man be en kollega att följa med, vilket i sin tur ytterligare försvårar planeringen.

En deltagare berättar också om att man sällan hör museerna göra reklam för sina skolprogram, vilket hen tror bidrar till att lärare inte inser potentialen som hen ser med museibesök som ett pedagogiskt verktyg.

En lärare berättar om skolledningens roll för att möjliggöra och inspirera lärare att åka ut till museer med sina klasser.

” Att skolledningen inspirerar och tycker att det är okej att man har beställt tid. Det tror jag är jätteviktigt.”

Även praktikaliteter, såsom arbetet för att organisera en matsäck till eleverna, lyfts som en anledning till att lärare tycker att det medför alltför mycket extra arbete att genomföra museibesök.

Gruppens upplevelser

Vilka problem ser lärare med museibesök?

En deltagare berättar att hen alltid hör av sig till museet innan bokningen för att berätta om elevernas behov. Hens upplevelse av museibesöken är att pedagogerna ofta hörsammar de önskemål som hen kan ha; till exempel klarar eleverna inte en hel timmes visning.

”Jag tror det är bättre med en dialog mellan skolan och museet. Att man tar sig tid och utrymme, men den som bokar och museet som tar emot. Ju bättre kunskap man har på museet om funktionsnedsättningar desto bättre”

En annan deltagare berättar att klasser kan uppleva museibesök väldigt olika. Hen har varit med om att elever tyckt att det varit så pass jobbigt att lämna skolan att de stannat hemma. Andra elever dyker alltid upp när man ska göra något utöver den vanliga undervisningen.

Vissa elever behöver mycket förhandsinformation för att känna sig trygga på museet. En av lärarna berättar att museets hemsida kan spela en stor roll för att skapa denna tryggheten, eftersom att den möjliggör för eleverna att se museimiljön innan man upplever den. Den information som finns online kan också bidra till att skapa en trygghet för eleverna. Likaså information om var och när man kommer att befinna sig på en viss plats.

Samtidigt lyfter en annan deltagare att man måste kunna möjliggöra för eleverna att utmana sig själva att prova på något nytt.

En av deltagarna har god erfarenhet av dramavisningar på museer. Hen upplever att man vid traditionella museibesök kan tappa elevernas uppmärksamhet efter ett tag, men att de kan fokusera en längre tid genom drama.

Gruppen efterlyser möjligheten att få känna på föremål i museet. De menar att det inte alltid fungerar att eleverna bara får se föremål i glasmontrar eller att lyssna på en museipedagog. Deltagarna berättar att eleverna ofta känner en lockelse till att ta på saker, och att denna lockelse kan minska om man fått känna på någon annan sak från museet.

”Just det här att få ta på nånting och känna på nåt. För mig är det jättefrestande, för det eliminerar den risken att de går och tar på nåt de inte får ta på”

Samtidigt kan vissa elever känna ett obehag av vissa saker, till exempel uppstoppade djur. Lärarna poängterar att man kan tillåta möjligheten att få känna på saker, men att det måste vara frivilligt.

Nivån på pedagogiken och språket spelar en stor roll för eleverna. Gruppen berättar om tillfällena då museipedagoger behandlat elever som småbarn, vilket inte fungerat. En deltagare berättar om besök där nivån har varit för hög.

”Min erfarenhet är att de ofta sätter en för hög nivå, även när man har sagt att det är högstadiel elever med kognitiva (svårigheter)”

Gruppens upplevelser

Vad kan göras?

Gruppen berättar att hemsidans funktion som förberedande material kan stärkas genom att man presenterar bilder på lokalens utsida och interiör. Man ser även möjligheten att om museet har en presentationsfilm skulle denna kunna visas för eleverna innan ett besök.

En deltagare berättar om att museers öppettider ibland har orsakat problem; om museet öppnar sent på dagen ser läraren inga möjligheter att hinna tillbaka till skolan innan det är dags för eleverna att åka hem. En av deltagarna berättar att ett museum som hen besökt hade möjligheten att ge klassen en visning innan de öppnade för allmänheten, vilket uppskattades av läraren.

Flera lärare lyfter vikten av att eleverna får göra något praktiskt under sitt besök, till exempel genom att man producerar något vid en workshop.

” Det är väl så man lär sig saker, genom att få omsätta det man hört i teorin, att göra det till sitt eget, och använda sina händer, och kroppen. Det är väl det bästa sättet att lära sig, tror jag. ”

” Vi var på Tumba bruksmuseum för några år sen. Det var jätteroligt. Det var en lång resa, men himla kul. De fick ju (...) den här kombinationen ”föreläsning” och praktiskt arbete det är det bästa, att man kan göra både och.”

Deltagaren som arbetar med en gymnasieklass efterlyser material som på ett tydligt sätt anknyter till läroplanen. Hen vittnar om att man nu kan behöva lägga tid på att försöka hitta kopplingar till undervisningen.

En annan av deltagarna beskriver en problematik i att den beskrivande text som ofta finns vid utställda föremål kan vara svår att läsa för eleverna. Texten är ofta skriven på ett otillgängligt språk, är väldigt omfattande och ibland skriven med ett litet typsnitt.

” ”Det skulle behövas en mer specifik tydlig tavla med mindre text som bara tog upp det enklaste (...) De texterna är ju inte anpassade för våra elevgrupper. Det är för vuxna”

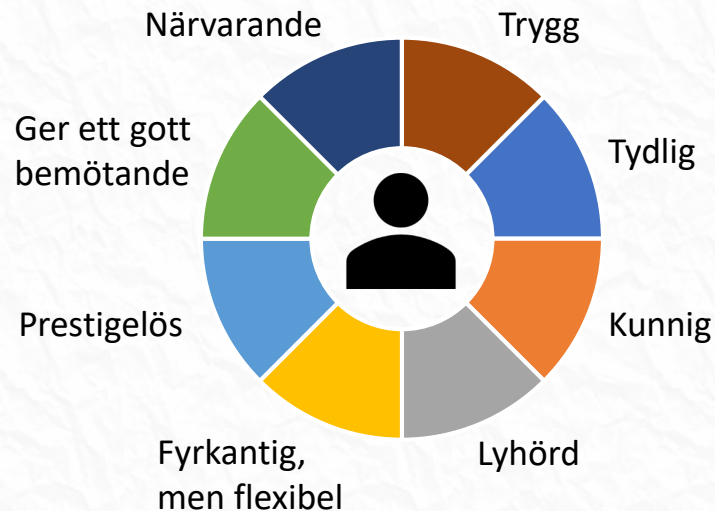
Lärarna betonar vikten av att pedagogen är på rätt nivå för att hålla elevernas intresse. De ser det dock som deras uppgift att informera museet om eventuella önskemål kopplade till elevernas behov.

” ”En kvart kanske räcker (...) Och jag kan tänka att man kanske blir frustrerad som pedagog på museet. Man har så mycket att ge, men det funkar inte just den här dagen, den här timmen. Då får man tänka att man har ändå gjort något jättebra på den här kvarten, de här 20 minuterna.”

Gruppens upplevelser

Vad kan göras?

Den person som leder klassen under besöket spelar en nyckelroll för hur besöket upplevs av lärarna och eleverna. Nedan presenteras de förväntningar som lärare kan ha på museets pedagoger.

”(Att vara fyrkantig men flexibel innebär) att man är tydlig i sitt sätt att vara. Inte pratar för mycket. Man kan sin grej. Man kan ta in och också bryta och också vara flexibel (...) Om någon råkar fråga ”varför har du grått hår”, alltså det är ju så det kan hända, och då måste man luta sig tillbaka och svara på det, och fortsätta. Flexibel måste man vara”

En av deltagarna säger att hans skola dokumenterar vilka museer som man har haft bra museibesök på, och vilka museer där det inte har fungerat lika bra. Om skolan märker att det inte fungerar bra så minskar chansen att man besöker museet igen.

Deltagarna anser att lärare bör återkoppla till museer med sina erfarenheter efter ett besök. Samtidigt medger hen att det kan vara svårt att lyfta saker som inte har fungerat bra, vilket gör att man istället kan tendera att inte besöka museet igen.

Lärarna lyfter att kostnaden för att besöka museer kan vara ett hinder. Även om det ibland bara är guidningen som kostar vid ett besök kan besöket bli för dyrt. Man vill gärna ha en guide vid besöket, eftersom att det kan ge ett stort mervärde.

” ”Det är rätt dyrt. Det kostar rätt så mycket pengar. Att gå själv är okej, det kan man göra, men det ger så mycket om man har en bra guide. Men det kostar jättemycket pengar. Och vi har så lite pengar.”

En deltagare berättar om att ett museibesök ofta kan ta en hel dag. Hans elever blir trötta av nya intryck, vilket gör att man lägger eventuella museibesök på fredagar; annars stannar eleverna hemma dagen efter besöket.

Slutligen lämnar en lärare ett önskemål om att museerna organiserar en fortbildning för lärarna om hur de kan använda museibesök i sin undervisning.

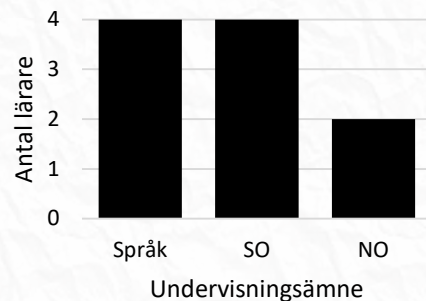
Alternativ samverkan

Västerås

Beskrivning av gruppen

■ Kvinnor ■ Män ■ Annat

I gruppen fanns fem deltagare, varav en man och fyra kvinnor. Tre deltagare är lärare i årskurs 6 och två är lärare i högstadiet.

Som förberedande uppgift inför besöken har deltagarna studerat vad museer erbjuder skolor inom ramen för sina skolprogram utöver traditionella museibesök. Ett särskilt fokus har riktats på så kallade museilådor som skolklasser har möjlighet att hyra från museer under en period. Museilådor kan ha olika teman och innehåller ofta information från museet med tips på hur skolklasser kan arbeta med lådan. Lådorna kan innehålla material som kläder eller annat material som lärare och elever kan arbeta med.

Gruppens upplevelser

Vad tycker lärare om museilådor som koncept?

Samtliga deltagare upplever att museilådor som koncept är intressant och skulle vara ett bra tillskott till undervisningen. Det är positivt att elever får möjlighet att få se och känna på föremål som kompletterar den teoretiska undervisningen. En museilåda kan bidra med en annan dimension till undervisningen.

Flera deltagare framhåller att museilådor fungerar lika bra för elever i högstadieåldern som för lägre åldrar. En lärare säger att det är viktigt att låta äldre elever också ha "lekar" som inslag i undervisningen. Museilådor som koncept upplevs inte enbart vara för yngre elever, snarare är det innehållet och det tillhörande materialet som avgör vilka åldrar det passar för.

”

”Jag tycker, när det gäller högstadiet brukar jag ta med mig egna kläder jag sytt ihop av medeltida nät man läser om litteraturhistoriska exempel. Det är mer effektivt med kläder. Kläder är faktiskt något högstadieelever också tycker är väldigt kul om de får chansen att klä ut sig eller möjligheten att ändå testa. 1700-tals klänning när man pratar om revolutioner och Marie Antoinette och sånt där. Där blir de faktiskt ganska små igen om de får chansen. Men det är ju det där med att ge dem chansen.”

Gruppens upplevelser

Vad bör en museilåda innehålla?

Av de museilådor som deltagarna bekantat sig med inför fokusgruppen upplever flera deltagare att lådorna har tydligt varit anpassade efter elever i yngre åldrar. Föremålen i sig kan enligt deltagarna dock fungera för såväl yngre som äldre barn; förslag på innehåll är kläder, klockor, brev och vapen. En deltagare önskar att det skulle finnas arkivlådor med bilder och texter.

Flera deltagare lyfter också att det i handledningar som kommer med museilådor behövs en tydlig koppling till kunskapskraven i de olika årskurserna. En deltagare säger att det skulle vara uppskattat om det fanns ett avsnitt i handledningen med instruktioner om hur man kan arbeta ämnesövergripande med museilådor. Om det finns information om kunskapskrav för flera ämnen är det enklare att som kollegor gå ihop och samarbeta runt museilådan utifrån olika ämnen.

”Jag tror vi är lite stressade i ämnena och sådär. Så när passar det, när kan man använda det och så. Jag skulle jättegärna vilja ha en låda med 1700-tals kläder och kanske kring det här med ekonomi. Jag tänker just i årskurs 9 läser vi mycket om Sverige och Sveriges ekonomi, och hur kommer det sig att vi kommit till välfärdsstaten idag och hur såg det ut förut och vad hade vi för nåt då?”

Flera deltagare lyfter att de skulle vilja ha en mobilapplikation kopplad till museilådan, där eleverna hade möjlighet att gå in och läsa på om olika fakta och även ha möjlighet till att besvara frågor kopplade till lådan.

”Jag känner såhär, appar. Det känner jag. Jag känner mer för teknik. Det är så torrt med lådor. Om man hade en app (...) som tillhör lådorna så man liksom kan lägga till mer saker.”

”Och lite övningar som man kan göra (...) man drar och parar ihop...”

”En arkivlåda tänker jag. Det här med barnhem, vad åt de på barnhem (...) finns på arkiven. Alltså såna saker. Hur såg det ut i Västerås? Det finns ju mycket flygfoton över det. Det såg ju helt annorlunda ut. Sånt har de ju stort intresse av.”

”En sak som jag tänker på, som jag tror skulle vara till hjälp är att vi försöker få till det här att jobba ämnesövergripande, hur kan man få in olika ämnen i samma tema? Det skulle vara bra om man kopplade till kunskapskraven i olika ämnen. För då kanske det är lättare att få med kollegor, här finns det ett färdigt koncept eller det här skulle man kunna jobba ifrån.”

Gruppens upplevelser

Hur vill lärare förbereda sig inför arbete med museilåda?

Flera deltagare lyfter att det är viktigt med en tydlig lärarhandledning som vägleder lärare i hur de kan använda sig av lådan. Det är viktigt att man ges tillfälle att bekanta sig med lådan innan eleverna börjar arbeta med den. En deltagare lyfter att det skulle vara värdefullt om en museipedagog kunde åka ut till skolan och hålla en inledande workshop tillsammans med eleverna kring lådan. På så sätt blir eleverna introducerade av någon som har stor kunskap om innehållet.

Hur mycket förberedelser man som lärare lägger ner inför arbetet med en museilåda beror på hur lång tidsperiod som museilådan planeras vara en del av undervisningen. Om lådan ska vara med under en längre tidsperiod kan det vara värdefullt om lärare får möjlighet att gå en kort utbildning som introduktion till att arbeta med lådan. Utbildningen kan enligt deltagarna hållas under förtroendetid, eller allra helst under studiedagar.

”

” Det är ju alltid viktigt att man förberett för att det ska bli bra att man själv vet vad man ska göra och vad målet är. Annars står man ju där, ska plocka upp och läsa. Att man kan förbereda. För det är ju jättemycket förberedelser som man känner ibland som lärare att man inte har tid med.

Tiden räcker inte till.”

”

”(Det är viktigt att museerna) tittar i vår läroplan och vad som riktas till olika årskurser, för det är våra styrdokument och de kan vi ju faktiskt inte bortse ifrån. Att det passar in till den åldern och då är det till exempel 1900-talet eller industrialisering, första eller andra världskriget. Då är det högstadiet. Är det bronsåldern, då är det kanske trean, fyran. Jag tror det är jätteviktigt att man anpassar dom efter åldern.

”

”Det är bra om man får förbereda jobbet på jobbtid. Vi blir ju ofta tillfrågade: 'Kan ni göra det där?' och tillslut tror jag att folk börjar bli snåla med det.

Man vill inte (gå en utbildning för att lära sig använda museilådan) på sin förtroendetid, för den går åt till så mycket annat med rättning och så idag. Jag tror det är bättre att det (sker på) studiedagar. Det är inte alls dumt. Vi erbjuds ofta ett färdigt koncept från staden när det gäller studiedagar och det börjar folk bli lite trött på.

För har man då (en) inriktning: 'jag vill fördjupa mig i historia för jag är historielärare', då borde det erbjudas. Finns det då från länsmuseet färdigt att 'det här kan ni som pedagoger ta som utbildning ... (som) fortbildning', då kommer jättemånga historielärare att nappa.

Gruppens upplevelser

Vad tycker lärare om Skypevisning som koncept?

Deltagarna lyfter fram både positiva och negativa aspekter med Skypevisningar. De deltagare som är positivt inställda till konceptet anser att det är en modernt verktyg som eleverna tycker är spännande. Det finns också en viktig demokratisk aspekt i det att ett museum som exempelvis Vasamuseet görs mer tillgängligt för elever som bor långt ifrån Stockholm och som inte har möjlighet att åka till museet för att genomföra ett fysiskt besök.

Några deltagare är mer skeptiska till konceptet. En deltagare säger att de testat Skypevisning vid ett tillfälle men att det inte fungerade eftersom att skolans nätverksuppkoppling inte var stabil. En annan deltagare säger att det förtär känslan av att besöka ett museum. Några deltagare lyfter fram att de anser att Skypevisningar kan bli ett bra verktyg för skolor men att det även bör finnas tillgång till förinspelade visningar. Detta eftersom att det är lång väntetid för livesända Skypevisningar. En fördel med att hålla visningar över Skype är att de känns mer flexibla och tillgängliga än traditionella museibesök.

”

”Det tycker jag är jättesynd att inte alla får den möjligheten att komma iväg när det handlar om att bevara kulturen och uppleva, och skicka arvet vidare. Att man inte kan erbjuda barnen såna möjligheter som en tågresa till Stockholm. Det är synd. Men då är det ett alternativ, att skypea.”

Vad tycker lärare om workshops med museipedagoger?

Ett annat sätt för museerna att nå ut till skolorna är att låta en museipedagog besöka skolor och hålla i en workshop med lärare och elever kring ett särskilt ämne. Alla deltagare är positivt inställda till konceptet och flera deltagare säger att de kan tänka sig att kombinera workshops med arbete med en museilåda.

”

” Det är ju alltid roligt att det kommer en människa utifrån till skolan så det är oerhört uppskattat. Jag tror det skulle göra att vi kanske använder till exempel en låda mycket mer om vi visste, nu brister min tid att planera visa upp lådan men jag kanske kan boka in en pedagog ungefär samtidigt så kan vi behålla henne i fjorton dagar eller så. Då tror jag att det skulle vara jättemycket enklare för skolorna att börja använda det, mer än vad vi gjort då.”

”

”Man vill ju väldigt gärna komma till platsen, att de får se och uppleva hur det är att gå in på ett museum. För det är ju också lite fostrande idé; att man får möjlighet att se hur man betar sig inne på en museiverksamhet. Det tror jag är jätteviktigt att de får uppleva.”

Gruppens upplevelser

Hur står sig museibesök jämfört med alternativa sätt att ta del av museer?

Den största fördelen med museilådor eller Skypevisningar jämfört med museibesök anses vara tillgängligheten. Att kunna ta del av museerna utan att behöva åka och besöka dem upplevs som resurseffektivt och öppnar upp för en större flexibilitet. Nackdelen med de alternativa formerna är att eleverna missar den upplevelse det kan innebära att besöka ett museum. En deltagare lyfter fram att museibesök i sig har ett fostrande syfte; eleverna lär sig hur de ska bete sig i museimiljöer.

Deltagarna är överens om att museibesök har flera fördelar som inte kan ersättas med en museilåda eller Skypevisning. Som komplement till den vanliga undervisningen ser de dock att de alternativa formerna kan fungera utmärkt.

Ett sätt att göra museibesök mer flexibla kan vara att låta elever gå runt med ljudböcker där de själva kan lyssna på förinspelade fakta om utställningen.

”Det kan ibland vara att man har flera elever som blir oroliga och man kanske inte har någon som kan följa med. Så ibland är det ju skönt att kunna vara kvar på skolan och lika det här med lunch som ska fixas och det är tajta scheman. Så ibland är det praktiskt att kunna vara kvar på skolan.”

Råd till museerna:

- Relatera innehållet i museilådorna till läroplanen.
- Inkludera ämnesövergripande lärarhandledningar i museilådorna.
- Använd gärna digitala hjälpmedel för att skapa ett mervärde i museilådorna.
- Kommunicera ut de möjligheter som finns.

”

”Sen kan jag säga, jag vet inte om jag varit dålig att vara inne och titta eller så, men det är svårt att hänga med: 'Jaha jag kan låna, vilka lådor kan jag låna?' Det kanske står på hemsidan men det är inte så att man sitter och surfar runt och letar utan kanske liksom, nu har vi lådor eller att ibland man skickar ut glöm inte bort att vi har lådor som man kan boka och hyra.”

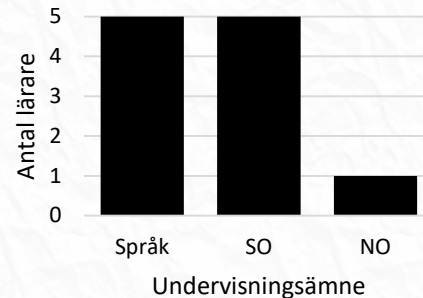
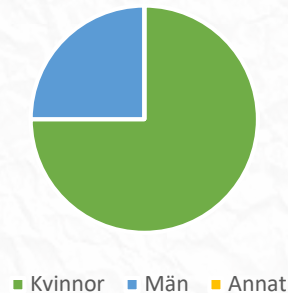
”

”Man kanske inte åker själv med en grupp på 25-26 elever och då kan det vara praktiskt att ta till det här, att få ut någon till skolorna. Det blir ju inte samma sak men det blir ju ändå något annat än bara boken. Så ser det ju ut lite i skolan idag.”

Museers informationssidor

Malmö

Beskrivning av gruppen

I gruppen fanns åtta deltagare, varav två män och sex kvinnor. Samtliga deltagare är lärare i gymnasiet.

Två deltagare har innan fokusgruppen besökt Malmö Museer med skolklass och genom en specialvisning ensamma med museipedagog. Resterande deltagare har läst igenom ett antal utvalda museers webbplatser med tillhörande skolprogram. En deltagare hade nyligen besökt Kulturens museum i Lund.

”

”Vi försöker ta med eleverna så mycket som möjligt utanför skolan. Men vår skola ligger så nära museerna också så logistiska problem har vi inte så. På våra 90-minuters lektioner hinner vi med att åka till museet och tillbaka så där är väl vår stora fördel. Vi nyttjar gärna museet.”

Gruppens upplevelser

Vad tycker lärare om museibesök?

Deltagarnas inställning och erfarenhet av att besöka museer med elever skiljer sig åt. Ungefär hälften av deltagarna har nästan aldrig besökt ett museum inom ramen för ett skolbesök. Flera säger sig ha en uppfattning av museer som tråkiga och inte särskilt uppdaterade. De deltagare som har besökt museum med elever har övervägande goda erfarenheter.

Det ses som en stor fördel att arbeta på en skola som ligger nära ett museum, eftersom att man då undviker den logistiska utmaningen att förflytta klassen till och från ett museum.

Överlag diskuterar inte lärarna museibesök med sina kollegor, vilket förklaras av att den generella kunskapen om vad museerna har att erbjuda är låg.

”

”Jag har en ganska negativ bild. Ja, det var därför jag sökte mig hit [till fokusgruppen]. Dels var det att museet är stelt och har sett ut som det gjorde när jag var liten och dels har jag ingen erfarenhet av att nås av information av vad de har att erbjuda förutom de ordinarie utställningarna som jag har lite fördomar om som jag tänker inte är bra eller som inte har attraherat mig som lärare. Men nu vet jag ju lite mer, eftersom min skola hade besök av museipedagoger häromdagen, men det var min grundinställning när jag kom hit att de inte når ut.

Gruppens upplevelser

Hur uppfattar lärare skolprogrammen som presenteras på museernas webbplatser?

En uppfattning som delas av majoriteten av deltagarna är att museer måste bli bättre på att nå ut med information till skolor. Det finns en kunskapslucka bland lärare om vad museerna erbjuder skolverksamheten. Den kunskap som deltagarna har om olika utställningar har kommit till dom genom kollegor, eller genom de själva har besökt ett museum på fritiden och fått information av en museipedagog.

Deltagare som har läst igenom skolprogrammen på museernas webbplatser är överens om att två museum sticker ut positivt: Etnografiska och Hallwylska museet. Etnografiskas webbplats upplevdes som bra på grund av dess beskrivning av skolprogrammen. Under rubriken *Läroplanskoppling* presenteras information om hur olika program relaterar till läroplanerna i olika kurser i grundskolan och gymnasiet.

”

” Nej, jag känner att vi inte pratar någonting om museum eftersom det inte skickas ut någon information. Man pratar om Stadsarkivet i mina ämnen och liksom att besöka politiska partier. Det finns en massa andra saker men museet är inte med där. Jag har jobbat på många skolor under 20 års tid men jag har ingen erfarenhet av kollegor som besöker museum här i Malmö.”

En annan viktig aspekt som gör Etnografiska och Hallwylska museets webbplatser bra är deras tydlighet och konkreta information som besökaren möter. Som lärare i gymnasiet upplever deltagarna att det finns ett stort fokus på att se till att eleverna tillgodogör sig den kunskap som krävs av kursplanerna. Därför vågar man sällan som lärare chansa på att besöka ett museum om det inte tydligt framgår vad man får ut av besöket.

Trots att museer kan skriva att de har möjlighet att anpassa ett besök efter lärarens önskemål kan det vara svårt att komma med förslag på upplägg när lärare själva inte känner till vad som är möjligt att göra med de utställningar som museet för tillfället har. Deltagarna ser därför gärna att museerna själva presenterar så konkreta förslag som möjligt, vilka sedan skulle kunna anpassas vid behov.

”

”Ja men (Etnografiska museet) skriver ju väldigt bra om vad som passar ihop med olika ämnen. Det märks ju att det är någon som har koll på detta som har gjort den här webbsidan. Inte bara att de har en museipedagog som kan kontaktas utan de har ändå färdiga paket. Och det är bra för ofta kanske man inte har en jätteklar bild av vad man vill ha. Jag vet att mina kollegor i biologi går ut och mäter fukten i marken med museipedagogen och de tar med sig prover och så. Det hade jag inte en aning om att man kunde göra. Det är bra att se vad som finns att göra. Då vill man ju ha en sida som Etnografiska har.”

Gruppens upplevelser

Vad kännetecknar ett bra museibesök?

Deltagarna beskriver erfarenheter av både lyckade och mindre lyckade museibesök. Vid några besök har museer haft svårt att hantera elever som saknar intresse för det som museet erbjuder. Gruppen belyser vikten av att pedagogen kan anpassa informationen efter varje grupp och att hen kan ändra på visningens upplägg om det visar sig att den ursprungliga planen inte skulle fungera.

En faktor som enligt deltagarna har stor betydelse för att intressera elever är museipedagogens förmåga att skapa en historia runt utställningen. Det bör gärna också finnas moment där eleverna aktiveras på något sätt. Exempelvis skulle eleverna kunna använda sina mobiltelefoner eller andra digitala verktyg för att besvara på frågor i utställningen eller genomföra andra aktiviteter som gör att eleverna blir mer involverade i besöket.

”Vi har ju yrkeselever och det är inte alltid alla som är intresserade av historia. Den om mellankrigstiden kan jag bara konstatera att det var många elever som tyckte att det var tråkigt. Det var ju lite synd. Men det är lite svårt att sätta fingret på det. Det hade nog behövts något mer för att fånga in deras intresse. Kanske för att de ska känna att det är mer relevant för dem.”

De deltagare som har genomfört museibesök inför fokusgruppen lyfter fram flera exempel på vad en museipedagog bör göra för att fånga elevers uppmärksamhet. Man säger att pedagogen ska sträva efter att vara kort och koncis i sin information. Återigen betonas vikten av att kunna skapa en historia runt utställningen som kan väcka elevernas intresse. Det är också viktigt att inte fastna på ett och samma ställe, eftersom att det bedöms sänka elevernas koncentrationsförmåga. Istället uppmuntrar lärarna att visningen ska utformas så att eleverna får röra på sig med jämna mellanrum.

”

”I utställningen om Vita bussarna fick man gå in i Bussen och historien blev lite närmare.

Historien som museipedagogen berättade blev lite närmare och det kändes som det blev mer av en historia som fångade intresset. Man måste komma ihåg lite vad som tilltalar elever i den åldern.

Det kändes nog lite långsamt, utställningen om mellankrigstiden. Det var en kombination av att behöva stå och lyssna så länge och att informationen i sig kanske inte var så spännande. Det är inte lätt för de eleverna som vi har. Visningen höll på drygt en timme. Och återigen det här med förförståelse, de har nog inte en så stark förförståelse för historia. Så det var svårt, de hängde inte riktigt med. Så där blir mötet med pedagogen viktigt tror jag, hur ska de tänka när de möter våra elever.”

Gruppens upplevelser

Vad kännetecknar ett bra museibesök? (forts.)

En deltagare lyfter fram betydelsen museilokalernas utformning; hur väl de är anpassade för gruppvisningar har en stor betydelse för vilken kontakt som pedagogen kan få med eleverna under visningen.

Lärarna anser att det är positivt när elever får använda flera sinnen under en visning. Man har positiva erfarenheter från besök där elever fått möjlighet att interagera med utställningarna på olika sätt. Det underlättar för de elever som generellt kan ha svårare för att stå still och lyssna under en längre tid.

” Kontakten berodde på en pedagogisk skicklighet, hur man står i rummet, sättet man talar på. Det är ju mycket hur man läser av, att man flyttar på sig om det är några som inte är engagerade. Det finns många knep som man kan ta till. Men man måste veta det att inte bara stå kvar och prata så som man hade tänkte från början. Till slut kommer det ju ner till detta, faktiskt, och det kan vi inte läsa av på hemläxan. Jag tror att dramatiserandet, om man kan göra det på ett lagom töntigt sätt kan det engagera väldigt mycket. Man kan anpassa det efter elever i alla åldrar. Att de får göra någonting och delta. Sen kanske att det finns ett intresse från pedagogens håll att höra vad eleverna har att säga.”

”(Det är) kanske bra att få röra på vissa saker, att röra fler sinnen. Kanske att man skulle kunna använda mobiltelefonerna under besök som är kopplat till visningen. Kanske att de får svara på frågor eller så. Eleverna har ju mobiltelefoner så om man kan göra något smart där kopplat till mobiltelefonerna.”

På vilket sätt kan museernas skolprogram fungera som komplement till undervisningen i skolan?

Deltagarna är överens om att museernas utbud kan användas på olika sätt för att komplettera den undervisning som genomförs i klassrummet. Några deltagare lyfter fram att de uppskattar museum som har ett helhetstänkt kring skolprogrammet genom att man presenterar lärarhandledningar som informerar om hur lärarna kan planera upp sin undervisning inför och efter besöket.

En deltagare lyfter fram betydelsen av att elever kan ha enklare att till sig viss kunskap om man får möjlighet att titta eller att röra vid någonting, jämfört med att ta till sig det på en teoretisk nivå i klassrummet. En annan deltagare lyfter fram museernas potential att kunna levandegöra vissa ämnen på ett sätt som lärare inte kan göra i ett klassrum, genom en berättelse eller drama.

”Man får en bild av olika människor och hur man faktiskt levde när man besöker vissa museum. Det kan vara väldigt tydligt när man kommer i kontakt med olika föremål. Det kan vara svårt att få fram vissa saker rent teoretiskt. Att alla människor är så lika varandra oavsett bakgrund exempelvis. Och det kan ju jag stå och säga i ett klassrum men att stå och se detta på riktigt, att vi fungerar precis likadant blir liksom så tydligt genom ett museibesök.”

Gruppens upplevelser

Vilka utmaningar finns kopplat till ett museibesök?

De utmaningar som lärare ser med museibesök främst består av logistik- och organisationsfrågor. Lärarna upplever det som krångligt och resurskrävande att behöva resa med en stor elevgrupp till och från ett museum.

En annan faktor som har stor betydelse är hur ett museibesök ska kunna möjliggöras ur ett schemaperspektiv. De lärare som arbetar med längre lektioner och befinner sig nära ett museum kan hinna med ett besök under en lektion. För en deltagare som främst har korta lektioner innebär museibesök ett större administrativt arbete, eftersom att hen måste planera och diskutera med kollegor vars lektioner eleverna missar under besöket.

En tredje utmaning är att koppla museibesöken till läroplanerna, vilket ofta kräver för mycket tid av lärarna i förberedelser, om museerna själva inte har gjort den kopplingen.

Någon lyfter även att man kan känna sig osäker på om ens elever klarar av att genomföra ett museibesök, vilket gör att man undviker att behöva ansvara för eleverna utanför skolmiljön.

”

”För vissa skolor är det för jobbigt att ta med en stor grupp elever. Man kanske undviker det för att man tycker det känns för farligt. Och är det då en osäker vinst så att säga så tror jag hellre att man hoppar över det besöket då.”

Råd till museerna:

- Arbeta med att nå ut till skolor genom marknadsföring.
- Utforma tydliga skolprogram som underlättar för lärare att se vad de har att förvänta sig vid ett museibesök.
- Ha en tydlig koppling till läroplanen.
- Erbjud lärarhandledning som vägleder vad lärare kan göra innan, under och efter ett museibesök.
- Erbjud alternativa sätt för skolor att ta del av museernas erbjudande, exempelvis genom att museet besöker skolan.
- Utforma visningar som utgår från historier eller personliga berättelser.
- Aktivera eleverna under visningen.

Slut